

Za nemoteno in prizadevno delo

TREZNA IN PREUDARNA RAZPRAVA NA SEJI DSP O PISMU IN PREDLOGIH IZVRŠILNEGA ODBORA SINDIKALNE ORGANIZACIJE PO SINDIKALNEM ZBORU

UVODNIK

Nobenega dvoma ni, da se je v naši delovni skupnosti nabralo v zadnjem času, zlasti po uveljavitvi gospodarske reforme, precej težav, ki jih nismo razreševali tako, kakor bi to bilo potrebno. Mnogo izmed teh težav je sproti nastajalo tudi zaradi napak pri razreševanju perečih problemov. O tem se je sicer v podjetju mnogo govorilo in tudi pisalo (pisali smo marsikdaj in o marsičem v tej zvezi tudi na straneh našega časopisa), a žal premalo ukrepalo. Tako se je nešteto krat ugotavljalo tudi na raznih naših notranjih forumih, bodisi upravnih, strokovnih ali samoupravnih. Zaradi tega se nam zdi, da je bilo prav, če je tudi odbor naše sindikalne organizacije imel za potrebno, da z najbolj perečimi notranjimi problemi, težavami in napakami v našem kolektivu podrobneje seznanijo člane sindikalne organizacije. Pri tem se nam niti ne zdi tolikanj pomembno, ali je to storil samo na svojo pobudo ali tudi na pobudo Mestnega sindikalnega sveta: jedro vse zadeve je samo dobra volja, ki mora biti predvsem dobra volja vseh članov naše delovne skupnosti, da se po najboljši poti in čimprej izkoplje iz vseh težav, odpravimo pa hkrati tudi vse napake, kjer so, da bi z zaviranimi rokavi, v miru in sproščeno nadaljevali svoje delo za boljše, zmeraj boljše in večje uspehe našega podjetja. Morda so bili tudi poskusi, da tega dela ne bi opravili z dobro voljo in po normalni poti. Zato je po našem mnenju storil izvršilni odbor sindikalne organizacije prav, ko je predložil in sklepe, sprejete na izvršnem samoupravnem organu v podjetju, da o njih z vso odgovornostjo, ki jo kot tak organ ima, razpravlja in sklepa. Ne dvomno je tako želel tudi sam zbor članov sindikalne organizacije, saj je v sedmi točki njegovih sklepov zapisano tole: »Zbor sodi, da ni nobenih razlogov za nepremišljena dejanja in poziva vse h konstruktivnemu sodelovanju pri reševanju slabosti v gospodarstvu in v notranjih odnosih na demokratičen način in po samoupravnih poti.«

V tem je po našem mnenju zdravo jedro prizadevanj in pobud, ki so nazadnje našle svoj ustrezen odmev tudi na zadnji seji DSP, kjer so razsodnost, tehtnost in preudarjenost prav tako prevladovali nad vsem, kar bi kakor koli krnilo dobro voljo celotne delovne skupnosti, da pomaga spraviti podjetje iz vseh zdajšnjih težav in ga potisniti naprej, ne pa nazaj. Pri tem pa vsak zaveden član te delovne skupnosti nedvomno prav dobro ve, da smo tudi kot samoupravna skupnost zmeraj del naše širše socialistične skupnosti in da se morajo naši ožji interesi zmeraj ujemati tudi z interesi te širše skupnosti, za katero prav tako ustvarjamo del tistega, od česar sami živimo.

Če sodimo, da sta ta dva zdrava vidika navsezadnje edino pravo in zdravo jedro vseh nedavnih pobud in dogodkov, smemo naj-

Izvršilni odbor sindikalne organizacije v Litostroju je pismeno posredoval DS podjetja sklepe, sprejete na sestanku članov sindikalne organizacije 14. oktobra t. l. v obliki predlogov najvišjemu samoupravnemu organu v podjetju, da bi o njih razpravljali in kot za to pristojni organ tudi sklepali. O predlogih članov sindikalne organizacije poročamo posebej.

Razprava o sklepih zbora članov sindikalne organizacije na seji DSP, ki je bila v ponedeljek, 21. oktobra t. l., je bila zelo trezna in preudarna. DSP je hkrati razpravljalo o ostavki generalnega direktorja. Z njegovim odstopom pa že prej ni soglašal zbor sindikalne organizacije.

Razprava na seji DSP je postavila v ospredje nešteto nerešenih vprašanj, ki tarejo naš kolektiv. Po uveljavitvi enotnega pravilnika, ki je bil rezultat junjske zahteve delovne skupnosti, so se namreč že nakopičeni problemi manifestirali še bolj vidno kakor dotlej. Nenehna bojazen, da bo prišlo do prekinitve dela, je hromila normalno delo. Takšno stanje ne bi smelo trajati dalje. Prav ta bojazen in skrb sta narekovali predlog Mestnega sindikalnega sveta, naj odstopi del vodstva. Na sindikalnem zboru so se zbrani člani kolektiva sicer strinjali s tem predlogom, izrekli pa so zaupnico generalnemu direktorju podjetja.

Govorniki v razpravi na seji DSP so opozorili na razne probleme, ki bi jih po njihovem mnenju morali odslej reševati hitreje in drugače kakor doslej. Govori se, denimo, o odhajanju strokovnih kadrov, o čemer nam med drugim priča na primer to, da je povprečni delovni staž strojnega ključavničarja v vzdrževanju komaj dve leti in pol, kar je glede na pomen njegovega dela nevzdržno. Delovna disciplina je močno upadla, saj so odhodi iz podjetja med delovnim časom preštevilni. Bolj pomembna so nadalje vprašanja nerazvite tehnologije in premajhnih obratnih sredstev. Zlasti v tej zadevi bi nam bila potrebna izdatnejša pomoč.

Teh in drugih težav ali napak pri našem delu — tako so menili govorniki — pa ne moremo odpraviti samo z zamenjavo vodstva, zlasti ne tik pred koncem letošnje poslovne dobe, ker bi

brž tudi upravičeno upati, da bo to zdravo jedro prevladovalo tudi v vsem nadaljnjem obdobju. V tem nam odprito spregovoriti tudi člani DSP kot voljeni zastopniki delovnega kolektiva, saj bi bilo nemožno, če bi si zakrivali oči pred dogodki, ki so imeli svoj vzrok, kakor ga ima konec koncev vsak podoben dogodek v večji delovni skupnosti, kjer se lahko pokažejo različne težnje, hkrati pa tudi svoj pomen za nadaljnji — uspešni ali neuspešni — razvoj podjetja.

Mi trdno upamo, da bo naš nadaljnji razvoj uspešen. V tem trdnem upanju izrekamo vsem članom naše delovne skupnosti naše čestitke ob prazniku republike z željo, da bi v konstruktivnem sodelovanju vseh našli svojo najboljšo pot v prihodnosti!

Uredniški odbor

to zavrlo vse naše delo za več mesecev. Zamenjava strokovnega kadra mora biti premišljena in preudarno pripravljena. Razen tega vemo, kakšne težave je imel Litostroj že z dosedanjimi razpisi za vodilna delovna mesta.

Ko so tako člani DSP presojali nastali položaj, je bil zmeraj znova postavljen v ospredje prav zaključek poslovnega leta: obračun za letošnje leto in priprava plana za prihodnje leto sta namreč dve nalogi, ki terjata vso

Zbor članov sindikata našega kolektiva

V ponedeljek, dne 14. oktobra, je bil na pobudo Mestnega sindikalnega sveta in izvršilnega odbora sindikata Litostroj sestanek vseh članov sindikata našega kolektiva, kjer naj bi se pogovorili o problemih, ki tarejo naš kolektiv. Potem ko je predsednik sindikata inž. Rozman predlagal dnevni red in so člani izvolili predlagano delovno predsedstvo, je v uvodnem referatu tov. Rudi Bregar, predsednik ljubljanskega sindikalnega sveta, dejal:

»V ljubljanskih sindikatih nismo podvomili v samoupravno reševanje problemov znotraj kolektiva. Naša naloga je, da ugotovimo, kako so reševali zahteve delavcev, ki so jih ti podali ob dogodkih 10. junija. Tedaj smo obljubili, da bomo problem reševali tako, kot je to potrebno. Upali smo, da se bodo posamezniki bolj potrudili in hitreje ter bolj prizadevno reševali probleme znotraj podjetja. Obstajajo tudi vprašanja, ki jih moramo reševati izven tovarniških okvirov. Eden od zunanjih faktorjev je delovanje gospodarske in družbene reforme, ki zlasti pritiska slabo organizirane delovne organizacije. Tudi v Litostroju kaže, da so birokratske in administrativne metode odpovedale v sedanjih pogojih gospodarjenja. Raziskava Mestnega komiteja ZKS je pokazala zračnost samoupravnih organov z upravo tako, da se je administrativno birokratsko delovanje vraslo v samoupravno delo. V naši samoupravni demokraciji ne more biti primerov sprejemanja tistega, kar nekdo zahteva na cesti. Na tak način tudi ni mogoče dajati obljub. To so le kratkoročne rešitve.

Za sistem samoupravljanja se navdušujejo množice, milijoni delavcev po svetu. Odtod izhaja toliko večja odgovornost našega samoupravljaljskega življenja. Spricho dogajanj po svetu je ta odgovornost toliko večja. Boj za samoupravljanje je dolg in težak proces. Vsak dan lahko vidimo zlorabljanja, hlastanja za zaslužki, karierizem in podobno. Zahteve kolektiva kažejo, da vodstvo v tovarni ni zmožno uspešno razreševati problemov. Mnogo nerešena vprašanja obstajajo že mnogo let. V kolektivu prevladuje mnenje, da tudi v bližnji prihodnosti ne kaže, da bi kaj kmalu prišlo do uspešnega reševanja. Ob vsem tem bi bili zelo naivni, če bi ne videli nekaterih posameznikov, katerih orientacija ni v skladu s samoupravnim sistemom. Hujskačem raste gre-

SEST REPUBLIK — ENA REPUBLIKA.
SEST MLADOSTI — ENA MLADOST.
SEST MISLI — ENA MISEL.

»Domovina je ena, nam vsem dodeljena.«

(O. Župančič)

odgovornost in kar največ prizadevnosti. Zato je bila osnovna misel, ki je vodila DSP pri obravnavanju sklepov sindikalnega zbora in ostavke generalnega direktorja, da zaradi tega nikakor ne sme trpeti normalno delo, še manj pa sme popustiti delovna vnema vse delovne skupnosti.

Na koncu je DSP izrekel zaupnico generalnemu direktorju in mu hkrati naročil, naj poskrbi za nemoteno nadaljevanje dela do sklepa poslovnega leta, predložitve obračuna za leto 1968 in proizvodnega načrta za leto 1969, kakor tudi za iskanje poti iz nastalih težav.

ben. Ob takem stanju v kolektivu, ko nad nami kot Damoklejev meč visi grožnja, da bo prekinitve dela, ni mogoče več mirno delati. Ni dovolj, če tako stanje samo analiziramo, ampak moramo tudi nekaj storiti. Zato predlagam naslednje:

1. Čeprav smo sindikati poborniki odmiranja države, pa na drugi strani zagovarjamo zakonitost, po kateri naj se razvije samoupravljanje.

2. Z ozirom na to, da člani sindikata izražajo nezaupanje do nekaterih vodilnih članov kolektiva, predlagamo odstop generalnega direktorja, tehničnega direktorja, sekretarja podjetja, direktorja kadrovske službe in direktorja finančno-računske službe, za katerega je trenutno že razpis za delovno mesto. Vodilni člani podjetja namreč mislijo, da so delavci le nerazgledana množica.

Izredno pereči so problemi organizacije in tehnologije, pri čemer se vodilni opravičujejo s tem, da je prišlo do raznih težav.

3. Tak ukrep je nujen zaradi ugleda podjetja kot celote nasproti poslovnim partnerjem doma in v svetu. Nujen je tudi zaradi tega, ker je očitno, da gre za močne pojave grupštva, za ozke interese posameznikov ali skupin, za politično oslabilenost in stalno prisotnost grožnje s prekinitvijo dela.

4. Zamenjava naj se opravi na normalen, zakonit način. Zadolžiti je treba organe v občini in mestu, da bi v sodelovanju s kolektivom čimprej prišlo do izpolnitve delovnih mest.

V razpravi je prvi govoril generalni direktor tov. Kopinič: »Pogoji reforme so tudi nas spravili v težak položaj. Kljub temu

Nadaljevanje na 2. strani

SKLEP DSP

1. DSP so bili predloženi v reševanje:

- zaključki zbora sindikata Litostroj z dne 14. oktobra 1968 (natiskani v posebni izdaji Del. enotnosti za Litostroj)
- zapisnik seje IO sindikata Litostroj z dne 16. oktobra 1968
- in odstop generalnega direktorja.

DSP je, potem ko je v vsestransko obravnaval obe zadevi, sklenil:

- da ne sprejme odstopa generalnega direktorja, temveč ga zadržuje, da poskrbi za uspešen zaključek tega poslovnega leta (1968), kakor tudi, da pravočasno pripravi vse potrebne proizvodne, finančne in ostale plane za poslovno leto 1969.

DSP smatra, da je gornja zadolžitev v tem času najpomembnejša naloga, ki stoji pred delovno skupnostjo; zato pooblašča generalnega direktorja in UOP, da podvzameta potrebne ukrepe, ki bodo omogočili izvršitev gornjih nalog. V ta delovni program naj vključita tudi pobude sindikata, kakor tudi pripravljenost ostalih dejavnikov, ki lahko pripomorejo k razreševanju problemov v Litostroju.

Generalni direktor je gornjo zadolžitev sprejel, vendar predlagal, da se istočasno imenuje komisija za razpis delovnega mesta novega generalnega direktorja, kar je DSP zavrnil in mu v zvezi s tem izrekel soglasno zaupnico. Glede njegovega vztrajanja pri razrešitvi pa je DSP mnenja, da bo ponovno razpravljalo o njej po opravljeni nalogi, kolikor ne bodo med tem časom odstranjeni razlogi, ki so dovedli do predloga o odstopu.

Zbor članov sindikata našega kolektiva

Za premišljeno zamenjavo

Nadaljevanje s 1. strani

smo povečali proizvodnjo, pri tem pa delali tisto, kar se je dalo, čeprav je šlo le za obrobna dela. Žal dobiček ob taki strukturi del nenehno pada. Vse prekinitve dela v zadnjih letih pa so bile v glavnem zaradi nizkih osebnih dohodkov. Nato je generalni direktor navedel zahteve, ki so bile podane v juniju: plačilo po delovnem mestu, odvisnost osebnih dohodkov od uspehov PE-S oziroma podjetja, in ustrezno nagrajevanje strokovnjakov, ki v vedno večjem številu zapuščajo naše podjetje.

Izdelan je bil pravilnik, po katerem smo skušali zaostri materialno odgovornost, obenem pa ustrezno nagraditi vodilni kader. V kolektivu ni bilo soglasja s pravilnikom v celoti. Vendar pomeni šele začetek, da bi poostri materialno odgovornost posameznikov in s tem pripomogli k boljšemu delu. Ker bi prekinitve dela v sedanjem položaju naredila veliko škodo podjetju, zlasti še z ozirom na mednarodno situacijo, v kateri se nahajamo, sem pripravljen zapustiti delovno mesto generalnega direktorja.

Po razpravi generalnega direktorja se je k besedi oglasila dolga vrsta članov kolektiva. Večina razpravljavcev se je strinjala z odstopom vodilnih delavcev v podjetju, pri čemer pa bi moral generalni direktor ostati na svojem mestu, saj je v kolektivu razmeroma malo časa, pokazal pa je kvalitetno delo. Sedaj mora voditi kolektiv do konca in ga izpeljati iz težke situacije, v kateri se nahaja. Večina govornikov je ob predlaganem odstopu nekaterih vodilnih menila, da je neustrezno zasedenih delovnih mest v vodstvu mnogo več. Prav tako so se člani kolektiva izrekli proti urejanju problemov na neorganiziran način s prekinitvijo dela. Vrsta pripomb je letela na slabo delo posameznih služb. Dali so tudi konkretne predloge za rešitev nekaterih vprašanj, n. pr.: pri izdelavi tehnične dokumentacije, kljer se delovni proces začne, ne sme priti do zamujanja, reorganizirati je plansko službo, ki mora delovati bolj usklajeno, urediti je tehnološke postopke in jih modernizirati, pri čemer je nujno potrebno angažirati mlade ljudi, nujna pa je tudi obnova strojnega parka.

V razpravo je posegel tudi sekretar organizacije ZK Litostroja inž. Volfand in med drugim dejal: »Položaj v Litostroju je že dolgo težak. Na vseh delovnih mestih smo želeli poostri odgovornost, pri čemer sloni novo sprejeti pravilnik o delitvi bolj kot kdajkoli doslej prav na principih poostrene materialne odgovornosti. Družbeno politične organizacije so se zlasti po junjskih dogodkih kar najbolj prizadevale, vendar niso bile kos celi vrsti pojavov. V zadnjem času smo pričali različnim tendencioznim govoricam. Vodstva in organizacije niso v stanju dovolj vplivati na dezinformacije. Iz vsega tega je razvidno, da so nam bolj kot kdajkoli doslej potrebna kvalitetna vodstva družbeno-političnih organizacij.« Sekretar organizacije ZK se je v svoji razpravi zavzel za okrepitev strokovnega dela v službah. Zaradi neustreznega razvoja, tudi glede kadrovske strukture, je prihajalo do delnih ali pomanjkljivih rešitev strokovnih nalog. Zato je nujna postavitev strokovnih služb na tako raven, da bomo od njih kaj imeli.

Vse akcije za reševanje problemov morajo organizirati samoupravni organi. Strokovne službe morajo dati pobudo za reševanje problemov, pri tem pa jim moramo tudi bolj zaupati.

Med razpravo je bilo slišati o mnogih konkretnih problemih, ki izhajajo iz kvalitete naših proizvodov, o rokovnih kasnitvah, o materialni odgovornosti posameznikov in podobno. Mnogo je bilo tudi konkretnih pripomb na novi pravilnik, zlasti na tisti del, ki opredeljuje nagrajevanje vodilnih, vodstvenih in drugih stro-

kovnjakov. Čeprav so med razpravo večkrat poudarili, da je v ta kader potrebno vložiti določene investicije, pa so vseeno podvomili v izvajanje penalizacije na temelju slabega dela.

V podjetju so sile, ki zavirajo njegov razvoj. S takimi bomo morali obračunati, pri tem pa seveda potrebujemo večjo pomoč zunanjih organov in družbenih institucij. Obstaja cela vrsta ljudi, ki lahko onemogočijo vsako akcijo zdravih sil, bodisi znotraj samoupravnega mehanizma, ali pa kot strokovnjaki.

Iz besed predsednika delavskega sveta podjetja inž. Nolimala je bilo jasno, da je za ureditev perečih vprašanj nujno sodelovanje vsega kolektiva, ne pa tako kot sedaj, ko ob volitvah za samoupravne organe ni moč dobiti sposobnih ljudi.

Naj naštejemo še nekoliko skrajšane sklepe zbora sindikata v Litostroju.

1. Zbor članov sindikata v Litostroju predlaga odstop vodilnih kadrov, tehničnega direktorja, šefa kadrovske službe, šefa splošne službe, medtem ko je delovno mesto finančnega direktorja že razpisano.

Zbor pa ni soglašal z odstopom generalnega direktorja.

2. Današnji zbor še posebej zahteva vse dosedanje vodilne kadre, da ostanejo in delajo na delovnih mestih vse dotlej, dokler

ta delovna mesta ne bodo zasedena z drugimi ljudmi.

3. S pravilno kadrovsko politiko je treba zagotoviti nenehno preverjanje sposobnosti vseh strokovnih in vodstvenih delavcev.

4. Vodstvo podjetja, samoupravni organi in družbeno-politične organizacije v podjetju se morajo zavzemati, da pritegnejo k reševanju nekaterih nerazrešenih sistemskih vprašanj gospodarjenja, ki tarejo litostrojski kolektiv, tudi izvršni svet in skupščino SRS.

5. Zbor meni, da je novi enotni pravilnik o delitvi osebnih dohodkov v osnovi dober. Zato ga ne kaže zavrniti, marveč ga je treba izpopolniti. Predlagamo tudi, da odgovorna strokovna služba čimprej izdela kriterije za penalizacijo.

6. Današnji sestanek kolektiva naše delovne organizacije je pokazal, kako nam je potrebna masovna in učinkovita sindikalna organizacija.

Izvršnemu odboru nalaga, da takoj izdela akcijski program dela sindikalne organizacije, v katerem morajo dobiti ti sklepi osrednje mesto.

7. Zbor sodi, da ni nobenih razlogov za nepremišljena dejanja in poziva vse h konstruktivnemu sodelovanju pri reševanju slabosti v gospodarjenju in v notranjih odnosih na demokratičen način in po samoupravni poti.

Sklepi DSP

Na svoji 5. redni seji delavskega sveta z dne 26. 9. 1968 so člani DS ugotovili:

— da je bil Enotni pravilnik o delitvi dohodka, osebnih dohodkov in drugih prejemkov obravnavan v delovni skupnosti, kot ga predvidevata zakon in statut,

— da je UOP zbral vse pripombe, jih posredoval skupnim službam podjetja, ki so jih obravnavale, nekatere predloge sprejele, druge pa uskladile ali pa zavrnile ter tako obravnavano gradivo predložile UOP, ki je dokončno odločal o predlogu Pravilnika,

— da so bile vse pripombe in njihova rešitev objavljene.

Potrdili so enotni pravilnik o delitvi dohodka, osebnih dohodkov in drugih prejemkov s tem, da stopi v veljavo z dnem potrditve in se ga uporabi za obra-

USPEŠEN START HE SREDNJA DRAVA I.

Medtem ko so naše turbine na HE Tikvešu in HE Riječini že prebolele svoje otroške bolezni in z dosedanjim vrtenjem prispevale pomembno količino dragocenih megavatov nestrpnemu potrošniku, je v oktobru veljala glavna skrb litostrojskih turbinskih strokovnjakov HE Rami in prvemu agregatu HE Srednja Drava I.

Zlasti veliko zanimanje je vladalo za doslej največjo turbinsko konstrukcijo za HE Srednja Drava I, ki je pravzaprav že na meji litostrojskih zmogljivosti. Po prvem vrtenju pa so strokovnjaki z veseljem in soglasno ugotovili, da je turbina odlično skonstruirana, nepričakovano mirnega teka in izredno skrbno montirana, kot da ne bi bila grajena za moč 90.000 KM in pretok 220 m³/sek!

Po vseh dosedanjih preskusih opreme lahko z gotovostjo računamo, da bo turbina tudi po obremenitvi šla na litostrojsko referenčno listo kot ena najuspešnejših samostojnih dosežkov turbinske proizvodnje.

Vsekakor gre pri tem velika zasluga človeku, ki že leto in več skrbno bedi nad montažo opreme in sproti odstranjuje morebitne pomanjkljivosti. To je priznani strokovnjak Tone Čarman, ki je litostrojskemu imenu dal veljavo že v Indiji in svojim dosedanjim uspehom pridružuje še tega — gotovo najbolj blestečega doslej.

ETO

čun osebnih dohodkov za mesec september, ki dospejo v izplačilo s 15. oktobrom 1968.

DSP je potrdil sistemizacijo delovnih mest za leto 1968, toda z obveznim tolmačenjem, da predstavljajo v predlogu navedene analitske stopnje delovnih mest najvišjo možno analitsko stopnjo, kar je upoštevati že pri predvidbi za leto 1968.

Člani DSP so tudi zahtevali, da se z uvedbo pravilnika opravi v zvezi z njegovo uporabo točne analize, ki bi kasneje služile DSP za nadaljnje sklepe v zvezi s politiko nagrajevanja, tako že za leto 1968 in kasneje.

	din	din
anuitete od kreditov za stanovanjsko izgradnjo		138.700,—
anuitete od kredita za XIII. blok in obresti 1.833.894,45 : 10		203.800,—
dotacija sindikalni podružnici članarina društvom	80.000,—	
nagrade 10-letnikom — ure	16.000,—	
nagrade 20-letnikom — vase	30.092,60	
dotacija počitniškim domovom	28.856,25	
	75.000,—	
	229.948,85	248.805,65

8,2 % prispevek od elektrike	18.856,80	
nepredvideni izdatki, ki bremenijo sklad skupne porabe		8.694,35

S k u p a j

600.000,—

DSP je v zvezi z zahtevo IO sindikata za dopolnitev priporočila DSP št. 74 za način izbire ponudnikov pri natečaju za stanovanjsko gradnjo, da bi se pospešeno rešil problem razdelitev stanovanj v enoti PK, sklenil, da

ne bi bilo umestno spreminjati do sedaj veljavnega priporočila DSP glede na dejstvo, da so že v vseh PE-S, razen v enoti PK uspeli razdeliti stanovanjske kvote na podlagi veljavnega priporočila DSP.

Zgodnja jesen v Litostroju

O zadnjih dogodkih v Litostroju je dnevno časopisje precej pisalo. Iz kopice člankov bi na tem mestu objavili, kar je po seji delavskega sveta zapisal poročevalec Franc Jeras v DELU dne 24. 10. 1968. Iz članka z naslovom: »Litostroj je za premišljeno zamenjavo strokovnega vodstva« povzemamo nekaj najpomembnejših misli:

Samoupravni organi teže prav posebej k temu, da bi povsem uresničili vse s planom določene naloge za letošnje leto in da bi tudi za prihodnje poslovno leto sprejeli takšen plan, ali drugače rečeno, pridobili takšna naročila, ki bi nam zagotovila tudi boljše osebne dohodke in izdatnejšo modernizacijo strojnega parka. Tako je dejal Viktor Nolim, inženir in predsednik delavskega sveta in tudi poudaril, da je delavski svet Litostroja na zadnji seji sklenil, da ne sprejme odločbe generalnega direktorja. Dodal je še, da delavski svet odobrava namen vseh dejavnikov izven podjetja, da pomagajo pri reševanju litostrojskih kadrovske in finančne vprašanj; hkrati pa generalnemu direktorju izreka priznanje za dosedanje delo. To priznanje je pravzaprav samo potrditev stališča, ki je bilo sprejeto na zadnjem sindikalnem sestanku litostrojskega kolektiva.

Generalni direktor Jože Kopinič pa je menil, da je zdaj za

Litostroj posebej pomembno to, da nedavno sprejeti pravilnik olajšuje prizadevanja za postopno organsko zamenjavo neustreznega strokovnega kadra. Ta pravilnik, ki ga je sprejel delavski svet podjetja, omogoča odločno akcijo, katere rezultat ne bo samo strokovna osvežitev in okrepitev podjetja, ampak bodo z njo na vseh delovnih mestih dosegli tudi dosledno in nekompromisno izvajanje nalog, določenih s planom podjetja. Gre za to, je dejal Jože Kopinič, da bomo s penali, ki jih določa pravilnik, zagotovili popoln red in potrebno delovno prizadevanost. Sankcije bodo namreč precej stroge: za prvo napako bo namreč strokovni delavec izgubil četrtino funkcionalnega dodatka, za drugo že polovico, za tretjo napako 75 odstotkov funkcionalnega dodatka. Naslednji ukrep pa bo razpis za ustreznejšo zasedbo delovnega mesta. Ne bomo torej več tako navezani na reelekcijo, ki bo sicer v rednem postopku prihodnje leto doletela velik del vodstvenega kadra. Z internimi razpisi pa bo treba poseči tudi precej nižje, vse do delovnih mest delovodij.

Kot drugo pomembno nalogo je Jože Kopinič omenil vzdrževanje ugodnega delovnega vzdušja lovnih nalog, s pogostnejšimi dogovori in pogovori s proizvajalci bodo morale za to skrbeti vse politične organizacije podjetja, njegov vodstveni in vodilni kader ter samoupravni organi.

Kar se pa novih naročil tiče, bo treba poiskati takšne kreditne možnosti, da bomo lahko kar v največjem obsegu prevzemali tako imenovana kompleksna naročila, saj le ta lahko podjetju zagotovijo izdatnejšo akumulacijo. Letošnji finančni plan se bo moral prihodnje leto povzpeti od 215 milijonov novih dinarjev na 240 ali celo 250 milijonov novih dinarjev. Pri tem pa bo dohodek lahko toliko večji, kolikor manj bo tako imenovanih obrobni in kolikor več bo tako imenovanih kompleksnih naročil.

S takšnim finančnim vzponom moramo omogočiti pospešeno modernizacijo in rekonstrukcijo podjetja. Le s sodobno tehnologijo namreč lahko ohranimo konkurenčno sposobnost za nastope na trgu.

Naslednja pomembna naloga, je dejal Jože Kopinič, pa nas čaka na organizacijskem področju. Zahtevam sodobne organizacije dela smo del naših obratov in služb že prilagodili; preostane pa še zlasti reorganizacija naše prodajne službe, finančnega poslovanja in tudi poslovanja kadrovske službe ter splošnega sektorja. Zlasti v prodaji in v finančni službi se moramo odločneje zgleovati po takšnih prijemih, ki jih zadnje čase čedalje bolj uveljavljajo najboljše organizirana evropska podjetja.

DJERDAP

8. oktobra je bilo v Beogradu končano zasedanje jugoslovansko-romunske komisije za Djerdap. Razpravljali so o graditvi tega objekta v tem in prihodnjem letu.

Zasedanje je trajalo sedem dni in so na njem sprejeli več sklepov. Med njimi so zlasti važni sklepi o graditvi objekta v prihodnjem letu, ko naj bi popolnoma pregradili Donavo.

Kje smo?

LETO GRE H KONCU. PRED NAMI SO LE SE OKTOBER, NOVEMBER IN DECEMBER, TOREJ ZADNJE ČETRTLETJE. TA DOBA JE OBIČAJNO V DELOVNIH ORGANIZACIJAH ZELO ŽIVAHNA: NEKATERI SE ŽE VESELE USPEHOV PRI IZPOLNJEVANJU LETNIH PROIZVODNIH NAČRTOV, DRUGI SE TRUDIJO, DA BI ZAMUJENO NADOKNADILI, VSI PA ŽE PRIPRAVLJAJO PROIZVODNE NAČRTE ZA LETO 1969.

In kako je pri nas?

Odgovorimo najprej na zadnje vprašanje. Tudi pri nas že pripravljamo »osnutek predloga plana za leto 1969«. Prvi osnutek

je z dne 19. 9. 1968. Prav je, da smo se ga lotili pravočasno.

Toda povrnimo se k proizvodnemu načrtu za leto 1968. Koliko smo ga izvršili v minulih devetih mesecih?

Finančna realizacija (v Ndin)

		%	%
fakturirana	135.855.146,—	84,55	63,88
vnovčena	130.218.515,—	81,04	61,23

Blagovna proizvodnja (v tonah)

skupna	13.102,5	99,08	70,78
finalizirana	9.082,4	101,94	72,31
odpremljena	8.169,7	91,70	65,04

Osebnih dohodki-bruto (v Ndin)

izplačani	42.742.684,97	94,14	70,52
-----------	---------------	-------	-------

V prvem stolpcu navajamo rezultate devetmesečne izpolnitve proizvodnega načrta, v drugem stolpcu odstotkovno izpolnitev devetmesečnega dinamičnega načrta. Dobri rezultati so tisti, ki so nad 100 %. V zadnjem stolpcu pa je navedena odstotkovna izpolnitev celotnega plana, ki bi morala biti po devetih mesecih čez 75 %!

Iz pregleda ugotavljamo lahko zaostajanje na vsej fronti. To so podatki za vse podjetje. Res pa je, da iz teh skupnih števil ne vidimo tistih posameznih lepih uspehov, ki jih le dosegamo pri našem delu. Zato si danes oglej-

mo izpolnjevanje letnih načrtov po vrstah proizvodov. Že meseca aprila smo 100 % izpolnili letni načrt proizvodnje hidravličnih stiskalnic, ta pa je bil količinsko razmeroma nizek — le 110 ton. Toda ne smemo pa mimo dejstva, da smo v mesecu septembru 100 % izpolnili letni načrt proizvodnje vodnih turbin in že presegamo načrtovano letno količino 1850 ton!

Vsem, ki so k temu pripomogli, iskrene čestitke!

Tudi nekateri drugi rezultati so po devetih mesecih spodbudni. Oglejmo si jih (le za finalne izdelke):

	Plan	Izvršeno (v tonah)	(v tonah) %
Vodne turbine	1850	1917,1	103,6
Žerjavi	1800	1516,8	84,3
Črpalke	1680	1228,0	73,1
Cementarne	1400	214,7	15,3
Talni transport	1380	873,1	63,3
Diesel motorji	1000	752,2	75,2
Strojni deli	400	331,4	82,9
Železarne	160	2,6	1,6
Hidravlične stiskalnice	110	247,6	225,1
Reduktorji	100	3,4	3,4
Kompresorji	20	19,2	96,0
Vijaki	—	0,5	—
Orodje	100	74,2	74,2
PE FI — skupno	10000	7180,8	71,8

Naše ogledalo

Ena najvažnejših dolžnosti vsakega člana naše delovne skupnosti je, da pravočasno prihaja na delo.

Že v zakonu o delovnih razmerjih, v statutu podjetja, pravilniku o delovnih razmerjih TZ Litostroj in drugih splošnih aktih podjetja je postavljeno temeljno načelo osnovne dolžnosti delavca — ne zamujati dela neupravičeno in ne odhajati predčasno z dela.

Te odločbe so bile sprejete zato, da bi vpeljali v podjetju red in disciplino. Zamujanje na delo je namreč bistveno povezano s celotnim delovnim procesom.

Poleg svojih pravic, ki nam po zakonu o delovnih razmerjih gre, do, se moramo zavedati tudi svojih dolžnosti. Točno prihajanje na delo pa je ena izmed osnovnih dolžnosti slehernega člana naše delovne organizacije.

Da žal ni tako, kot bi moralo biti, nam kažejo naslednji podatki o zamudah v mesecu oktobru. Te smo zbrali na obeh vhodih v podjetje. Zamudnikov je sicer več, saj se nekateri ne javijo oziroma zbežijo mimo vratarja in tako ni moč ugotoviti, iz katerega oddelka so. Naj pripomnimo še to, da so v to statistiko vneseni le tisti, ki pridejo na delo do sedme ure, tistih pa, ki pridejo kasneje, vratarji ne nadzirajo več.

Sifra	Osebe	Ure	Minute
01100 Direkcija			
01150 Org. služba			
01300 Sekretariat	6	1	10
01600 Kadrovska sl.	38	10	58
01800 GRS	75	14	24
02 PPB	814	214	56
03200 CTB	2	—	10
04000 Služba kval.	63	24	43
05000 Materialni B.	81	17	07
06000 PTO	6	—	17
01160 EAS	11	3	19
07000 TPD	23	1	16
10100 MO	58	20	55
30100 PK	7	2	31
70100 VET	54	21	39
40100 FI	325	103	53

Zamujajo skoraj vedno isti ljudje in to največ taki, ki stanujejo v bližini podjetja. Največ zamujajo delavci oziroma uslužbenci, ki so zaposleni v pisarnah.

Morda bi pomagalo, če bi v prihodnje objavili imena zamudnikov?

Prvo izplačilo

V mislih imamo prvo izplačilo po Enotnem pravilniku o delitvi dohodka, osebnih dohodkov in ostalih prejemkov. Če bomo ta dolgi naslov še kaj uporabljali, ga bomo na kratko imenovali kar pravilnik.

Spomnimo se, s kakšno vneto in previdnostjo smo ga sprejemali, zavedajoč se, da je to eden od najpomembnejših samoupravnih aktov vsake delovne skupnosti. Zato vsestranska obravnava ni bila odveč. Ravno nasprotno! S pravilnikom bi se moral, če se še ni, seznaniti sleherni v kolektivu, kajti pravilnik mora postati skupni dogovor vseh članov kolektiva, vseh soudeležencev v proizvodnji, saj po njegovih načelih delimo rezultate našega dela — ustvarjeni dohodek. Zato ne bo odveč, če se ga bomo v našem glasilu še dostikrat lotili in obravnavali posamezne stvari na bolj poljuden način ter s primeri, preizkušeni v praksi.

Ko je bil pravilnik v razpravi, smo najpogostejše zahtevali — primerjalni izračun. Kako pa naj ta izgleda? Kaj primerjati s čim? Staro z novim! Bilo je izdelanih nekaj takih primerjav, zadovoljstvo pa je bilo različno, kajti želje so glede tega različne. Nekdo zahteva to, drugi drugo. Tudi mi smo danes, ko je bilo izplačilo za september že opravljeno po novem pravilniku, razdvojeni, kako izdelati primerjalni račun, kako prikazati novo izplačilo v primerjavi s starim, saj vemo, da mesec ni enak mesecu, rezultati dela v posameznih mesecih so različni, imamo celo vrsto izplačil, dopusti so plačani po trimesečnem povprečju itd. Sicer ne trdimo, da se ne da izdelati točen primerjalni račun med novim in starim, toda z dodatnimi (ne malimi) stroški, časom — in zopet bi bilo zadovoljstvo različno. Po

vsej tej polemiki smo se odločili za sledečo primerjavo:

Celotno septembrsko izplačilo neto osebnih dohodkov (316.935 tisoč 397 Sdin) smo najprej razvrstili po vrstah izplačil po padajočih vrednostih. Vzporedno smo izračunali osem mesečno povprečje za vse vrste izplačil v letošnjem letu, nato pa izračunali odstotkovno razmerje med septembrskim izplačilom in osem mesečnim povprečjem. N. pr. izplačana vrednost Nč v septembru znaša 158.670.986 Sdin, osem mesečno povprečje pa zna-

Vrednost Nč	158.670.986	102,37
Vrednost Eč-1	124.931.968	99,63
Vrednost Eč-2	122.757.251	100,00
Preseg norm	33.739.018	113,98
Redni dopust	27.255.136	117,98
VP-41 (funkc. dodatek)	14.917.057	—
Težavnost	9.459.393	132,85
Nadure (50 odstotkov)	7.564.864	84,21
VP-42 (režij. dodat.)	6.942.892	56,82
Stalnost	4.316.624	60,68
Terenski dodatek	2.470.127	132,68
Povračila	1.615.372	72,93
Izredni dopust	732.777	119,66
Avtokontrola	504.000	94,98
Nočni dodatek	468.841	84,39
Razlike do min.	270.151	41,88
VP-44 korekc. faktor)	41.010.074	85,99
Skupno neto izplačilo	316.935.397	105,88
Število zaposlenih	3113	99,17
Povprečni meseč. dohodek	101.810	106,77
Število nadur	32707	85,09
Preseg norm v odstotku	127	102,41

Prepričani smo, da smo vsaj delno dobili odgovor na naša vprašanja, kako izgledajo izplačila osebnih dohodkov po novem pravilniku ali poglavitne

ša 154.995.507 Sdin (teh števil ne navajamo v pregledu), odstotkovno razmerje pa znaša 102,37 odstotka, torej je bila vrednost Nč v septembru za 2,37 odstotka večja, kot pa znaša letošnje osem mesečno povprečje. In drug primer: izplačana vrednost Eč-1 v septembru znaša 124.931.968 Sdin, osem mesečno povprečje pa znaša 125.394.767 Sdin, odstotkovno razmerje je 99,63 odstotka, torej je bila vrednost Eč-1 v septembru za 0,37 odstotka manjša od letošnjega osem mesečnega povprečja. Tako si lahko ogledamo vsako vrsto izplačila. Ko bo na voljo več mesečnih izplačil po novem pravilniku, bo taka primerjava objektivnejša. Zaenkrat si oglejmo septembrsko izplačilo, ki izgleda takole:

spremembe od starega na novo. Gornje številke nam marsikaj povedo, predvsem če jih obravnavamo objektivno.

N. V.

Bodimo pripravljeni

ne moremo v enem letu doseči, toda treba bo sistematično opremljati ekipe CZ. Seveda pa bi moral samoupravni organ podjetja redno odobriti in izplačati v te namene 4 milijone starih dinarjev letno. Tako bomo svoj plan opremljenosti enot CZ dosegli in službam CZ podjetja dali mesto, ki jim gre.

Ta sredstva so odobrili, toda izplačana niso bila. Po zakonu je namreč podjetje dolžno, da opremi svoje enote CZ, saj brez opreme ali pa s pomanjkljivo opremo službe CZ ne morejo vadi.

Na seji delavskega sveta podjetja, dne 26. 9. 1968, je bil potrjen štab civilne zaštite podjetja. Naloga štaba je, da čimprej aktivira službe CZ podjetja, tako kot je po planu predvideno. Štab CZ bo moral izdelati plane obveznih vaj po posameznih službah in plane za kombinirane vaje ter plane za celotno vajo vseh služb CZ podjetja.

V mesecu oktobru in novembru mora CZ izvesti vaje po posameznih službah, v novembru pa mora biti skupna vaja z vsemi službami CZ podjetja.

Obveščamo člane sanitetne službe in člane RKB službe, da se bodo pričeli tečajji teh služb v mesecu decembru. Za vse člane teh služb je udeležba obvezna.

V januarju, februarju in marcu 1969 bomo imeli naslednja predavanja za člane kolektiva:

— Osnovna načela vseljudske obrambe s posebnim poudarkom na zemljepisne značilnosti Slovenije.

— Vojno strateška koncepcija NATO in varšavskega pakta.

— Izkušnje osvobodilnega boja alžirskega in vietnamskega ljudstva.

Člane kolektiva vabimo, da se udeležijo teh zanimivih predavanj v čim večjem številu.

Sonja Mravljja

Okolica litostrojskih blokov je ponekod prav čedno urejena.

RAZGOVOR Z MLADIMI LITOSTROJSKIMI KOMUNISTI

Potrebna nam je pomoč starejših komunistov

Vrste litostrojskih komunistov je pred mesecem dni pomladilo devet mladih sodelavcev, ki so s svojim aktivnim delom v organizaciji Zveze mladine Jugoslavije dokazali, da so zreli tudi za reševanje nalog, ki jih pred mlade ljudi postavlja program ZKJ. Od približno 800 mladincev, kolikor jih zaposluje naša tovarna, jih sedaj 24 ima partijske knjižice. Najmlajši med njimi je letos dopolnil sedemnajst let.

Pogovarjali smo se z nekaterimi izmed njih.

Pripovedovali so o svojih prvih stikih s starejšimi komunisti, o prvih partijskih sestankih, ki so se jih udeležili, ter o srečanjih z različnimi problemi proizvodnje, ki so jih sedaj prvič videli z očmi mladih komunistov.

Premalo mladine včlanjene v ZKJ

Janez BOLTA, zaposlen v proizvodni enoti VET, po poklicu strojni ključavničar, star 22 let:

— Mesec dni sem član Zveze komunistov Jugoslavije in reči moram, da sem malce razočaran nad vedenjem nekaterih starejših komunistov, ki so premalo naredili, da bi lažje premostili prve težave, na katere sem natekel. Nam, mladim komunistom, bi morali nuditi več podpore, nas v začetku voditi ter nam posredovati svoje bogate, dolgoletne izkušnje. Pokazati in povedati bi nam morali, kje, kaj in kako naj začnemo delati v organizaciji. Mladi smo in z veseljem delamo. Mislim pa, da so nas sprejeli medse s premalo resnosti. Namesto pomoči na vsakem koraku, moram poslušati razne pripombe svojih sodelavcev, češ, sedaj si komunist, dobil boš boljšo plačo in podobno. Zaradi tega res nisem postal komunist.

Marsikaj v tovarni ni tako, kot bi moralo biti. Poglejmo zadnji razpis stanovanjske zadruge. Pravico do gradnje trosobnega stanovanja je dobil Litostrojecan, ki že ima dvosobno stanovanje. Za invalida z dvajsetletnim delom v tovarni, ki z dvema otrokoma živi v neustreznih prostorih, pa ga ni bilo. Nerazumljiva mi je tudi delitev osebnih dohodkov. Tisti, ki konča industrijsko šolo ter se zaposli na delovnem mestu pri vzdrževanju strojev v naši proizvodni enoti, ima mnogo manjšo

Skupaj se bomo o njih pogovarili. Moti me nedelavnost mladincev PPB, MB ter gospodarsko računskega sektorja. Od 80 mladih, so samo štirje pripravljeni delati v mladinski organizaciji. V upravnno-administrativnih službah pa mladina sploh nima svojega

Mojca Pušnar

aktiva. Ena izmed mojih prvih nalog, ki si jo bom, kot mlada komunistka, zastavila, bo v tem, da bom skupaj z drugimi komunisti-mladinci ter člani TK ZM pridobila mladino, zaposleno v teh službah, za delo v mladinski organizaciji.

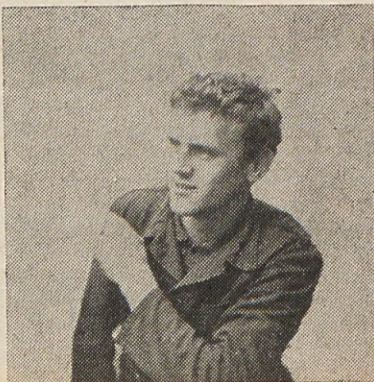
Odnos do mladih komunistov ni najboljši. Z vseh strani slišim, da sem se včlanila v vrste komunistov zato, da bi se okoristila, da bi dobila večjo plačo in kaj vem, kaj še. Največ pripomb je bilo iz vrst pasivnih mladincev.

»Sem za ustanovitev aktivna mladih komunistov«

Zlatko PAUCNIK, ključavničar v PE VET, star 18 let:

— Takoj po vstopu v ZKJ sem v okviru tovarne pričakoval skupen sestanek, kjer naj bi se sestali novospregjeti komunisti s starejšimi, najzaslužnejšimi tovariši. Do tega srečanja pa še ni prišlo. Nujno bi bilo ustanoviti aktiv mladih komunistov. Tega bi vodili starejši komunisti, ki bi nam v obliki seminarjev posredovali svoje izkušnje in znanje. Načina dela v tej organizaciji ne poznam, nekdo pa mora mene in druge mladince, mlade komuniste, z njim seznaniti. Ni dovolj, da poznamo statut ZKJ ter beremo dnevno časopisje. S starejšimi člani bi se radi posvetovali in z njimi skupno komentirali tekoče probleme.

Nov pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, o katerem so te dni povsod govorili, bi morali obravnavati tudi mladi komunisti. Vedeti moramo, da imamo mladi podobna mnenja in podobne probleme kot starejši člani Zveze komunistov. V razgovorih z njimi bi tudi oni spoznali naše delo in težave, ki nas tarejo. Če prelistamo predlog novega pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, vidimo, da so predlagali za izredno visok funkcijski

Zlatko Pavčnik

dodatek prav tiste ljudi, ki so najodgovornejši za to, da se je znašel Litostroj v tej, vse prej kot rožnati situaciji. In te ljudi naj bi za njihovo, včasih popolnoma neodgovorno izpolnjevanje delovnih nalog še nagradili! Za delavce za stroji in režijski kader pa vse premalo skrbimo.

Vso pozornost moramo mladi komunisti usmeriti k mladini, tisti mladini, ki komaj ve, da obstaja v tovarni tudi organizacija ZM. Trudili se bomo, da bomo pritegnili čimveč mladincev k delu, bodisi na športnem, idejno političnem ali kulturnem področju.

Več skrbi notranjim problemom v tovarni

Janez ZUPAN, strojni ključavničar, zaposlen v pločevinarni, star 21 let:

— Sem član obratnega delavskega sveta ter predsednik mladinskega aktiva v tej enoti, zato sem ob vstopu v ZKJ bolj poznal razne proizvodne probleme kot nekateri mojih tovarišev, s katerimi sem bil skupaj sprejet v ZK. Prav zaradi tega mi je bilo nekoliko lažje vključiti se v delo organizacije ZK. Sem idealist in ne razumem, zakaj bi delo v različnih političnih organizacijah, ki je popolnoma na prostovoljni bazi vsakega posameznika, vplivalo na razne ugodnosti — bodisi pri delitvi plač, ali dodelitvi stanovanja. Če pa so taki pojavi že pravilo, potem mi ni jasno, zakaj je politična aktivnost popolnoma pasivnega komunistu več vredna kot vsestranska prizadevnost aktivnega mladincev.

Komunisti bi se morali posvetiti v večji meri notranjim pro-

Janez Zupan

blemom tovarne. Ti se v razpravah dotikajo samega proizvodnega procesa, izpolnjevanja postavljenega proizvodnega plana ter dobave naših proizvodov v dogovorjenih rokih. Pa tudi mnenja mladih bi morali upoštevati. Starejši bi morali prisluhniti našim mnenjem. Res je, da nam beseda ne gre tekoče iz ust, vendar nas ne bi smeli takoj prekiniti, če se nam kje zatakne.

Delo mladine bomo v bodoče usmerili drugam. TK ZM ne bo več nosil vsega bremena, ustanovili bomo namreč razne skupine, ki bodo delale v proizvodnih enotah. Naloga teh skupin bo, da bodo mlade seznanjale z uspehi in težavami tiste proizvodne enote, v okviru katere bo delovala. Najvišji mladinski organ v podjetju bo tovarniška konferenca ZM, v okviru katere bodo delale razne komisije — samoupravljalvske, gospodarske, športne in druge.

Čas je, da oživimo mladinske organizacije

Jože SIRAJ, strugar v PE-FI, star 18 let:

— Meni in vsem na novo sprejetim komunistom bi morali starejši partijci več pomagati. Ne vemo, kje in kako naj se vključimo v delo ZK. Ni mi prijetno takrat, ko mlad komunist pove svoje mnenje, starejši pa ga takoj pobijejo z besedami. Bolje bi bilo, da bi upoštevali njegov predlog. Če pa ta ni sprejemljiv, naj bi mu razložili, zakaj ni.

Zdi se mi, da bi se prav ob razgovorih mi mladi največ na-

učili in pridobili tiste izkušnje, ki nam jih tako primanjkuje. Naj povem, da je v tovarni pešica komunistov, ki premalo delajo v svoji organizaciji. Čudno se mi zdi, da starejši komunist pravi, da njemu ni treba na partijski sestanek, jaz kot mladi komunist pa moram že zato, da se

Jože Siraj

uveljavim. On, kot star komunist, se je namreč že. Sestanek je vendar sklican za vse komuniste. Zelo pa me zabole besede nekdanjega komunistu, ki mi je dejal, da je včasih član ZK imel koristi od

članstva v ZK, danes pa je nima več.

V proizvodnji, na mojem delovnem mestu večkrat opazim nepravilen odnos starejših članov nasproti mlajšim. Zjutraj, pred pričetkom dela ali ob malici, se zbero starejši komunisti in razpravljajo o raznih notranjih in zunanjepolitičnih dogodkih. Pridružim se jim, oni pa se ne zmenijo zame. Če karkoli pripomnim, me odslove z besedami, češ, še malo počakaj, da odrasteš in časopise beri, saj boš tam našel vse, kar te zanima. Prav ti ljudje bi nam morali najbolj pomagati, nas pa podcenjujejo. Tudi oni takrat, ko so vstopili v partijo, niso vsega znali.

Cas je, da zbudimo večino litostrojskih mladincev iz spanja. Organizirali bomo sestanke mladine z mladimi komunisti. Za začetek bomo delali na športnem polju, pozneje pa bomo organizirali razna predavanja v okviru šole za življenje. Želeli bi tudi poglobiti idejno-politično delo naših mladincev. Vso pohvalo v tej smeri pa je treba dati mladinskemu aktivu Industrijske šole, ki je res delaven. Ob tem pa naj pripomnim, da takoj ko pride prej dober mladinec iz šole v tovarno, pozabi na mladinsko organizacijo. Zakaj tako?»

Lado Lucu

Kongres samoupravljalcev v letu 1970

Koordinacijski odbor za pripravo konference samoupravljalcev je pred dnevi izrazil prepričanje, da je treba temeljito pripraviti kongres samoupravljalcev, ne pa samo konferenco, kot je bilo sprva mišljeno. Ta kongres naj bi bil v drugi polovici leta 1970. Tako bi uresničili zamisel, da bi konferenca samoupravljalcev oziroma kongres, kot zdaj predlagajo, sumiral vse dosedanje dosežke.

Kongres bo tudi delovno praznovanje 20. obletnice sprejetja zakona o delavskem samoupravljanju, 5. obletnice uresničevanja gospodarske reforme, 13. obletnice sprejetja novega programa ZKJ na 5. kongresu in 7. obletnice sprejetja nove ustave.

Spriču aktualnih dogodkov v svetu je potrebno odpreti vpogled v dogajanje našega samoupravljanja vsem, ki se zanj zanimajo, je bilo rečeno na današnji seji, zato bi kazalo povabiti na kongres tudi vse, ki kažejo interes za temo.

Nekateri so poudarili, da se je kongres samoupravljalcev praktično že začel in traja v obliki

KRATKOVIDNOST

Ni dolgo tega, ko sem v Komunistu bral odličan članek »Devalvacija besed« izpod peresa makedonskega književnika Kole Čašula. Tudi na naših sestankih beseda peša, izgublja na vrednosti. Toda o tem kdaj drugič!

Spomnil sem se, da včasih devalvira, kar se po kranjsko reče, razvrednoti, tudi denar. Vsi mi imamo radi denar, veliko denarja. Radi imamo tudi visoke analitske stopnje. In ko se tako zvečer igram z mislimi, mi vsaka analitska stopnja postane lep, čisto nov bankovec. In teh bankovcev je veliko, cela poplava. Sreča ali pa nesreča je, da delam na takem delovnem mestu, da imam vpogled na vmesne rezultate te nedokončane dirke.

Ob nekaterih vprašanjih okoli nagajevanja bi vsi radi nezadržno uveljavili tudi svoje »nesporne pravice«, da se naše delo više ovrednoti. In ob tej težnji pozabljam, da v vreči ni nič več denarja, kot ga je bilo prej.

Ali bomo na ta način ti, jaz, mi vsi, res imeli v kuverti več denarja? Ali smo res tako kratkovidni? Mogoče pa nam gre samo za občutek pomembnosti napram sosedu, ki je eno ali dve stopnji nižje razporejen! Kdo ve?

A. Stržinar

raznih konferenc samoupravljalcev, simpozijev o samoupravljanju in podobnem. Od tod imamo tudi kopico pobud in gradiva, ki ga je treba zdaj zbrati in razvrstiti po temah, ki nam bodo dale popolnejšo sliko in ki bi jih lahko zbrali za kongresno gradivo. Povedati je treba tudi, da imajo veliko gradiva o samoupravljanju tudi znanstvene institucije in da je treba v bodoče dati prednost financiranju tistih znanstvenih del oziroma institucij, ki dajejo največ znanja in spoznanj prav s področja samoupravljanja.

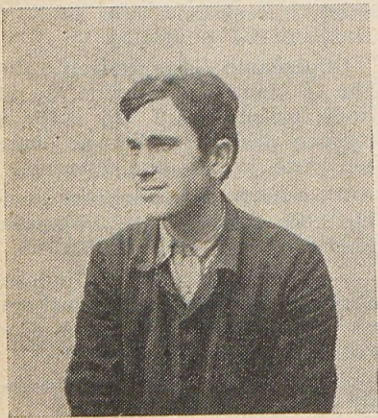
Nekateri so se zlasti vneto zavzemali za tehtno obravnavanje nagajevanja po rezultatih, kajti to je človeku najbolj oprijemljivo in skozi doslednost tega nagajevanja se tudi odraža vrednotenje, spoštovanje in uveljavljanje ljudi v družbi. Nek diskutant je celo menil, naj bi to bila celo edina in osnovna tema kongresa, saj z nagajevanjem po uspehih dela niso mišljeni samo osebni dohodki, temveč sploh delitev dohodka med ljudmi, delovnimi organizacijami in dejavnostmi.

Končno so izrazili tudi mnenja o financiranju kongresa. Ker gre za kongres samoupravljalcev, naj bi ga tako tudi financirali. V glavnem torej samoupravljalci sami ali prek delovnih organizacij ob sodelovanju družbenopolitičnih in tudi proračunskih ustanov.

NOVA TERMoeLEKTRARNA

V mestu Kanpura v Indiji je v septembru začela obratovati nova termoelektrarna, ki so jo projektirala, zgradila in opremila jugoslovanska podjetja, člani osnovnega združenja proizvajalcev energetskega in industrijskega naprav »Ingra« v Zagrebu. Termoelektrarno bo svecano izročila namenu predsednica vlade Indira Gandhi.

Glavna dela pri gradnji termoelektrarne »Panki« so opravila podjetja »Rade Končar« in tovarna parnih kotlov iz Zagreba, »Energoinvest« iz Sarajeva in karlovska »Jugoturbina«. Kot kooperanti so sodelovali strokovnjaki iz »Litostroja« v Ljubljani in iz zagrebških podjetij »Braća Kavurić« in »Radnika«. Nova termoelektrarna je sestavljena iz dveh delov in vsak ima moč po 32 MW. Te dni bodo spustili v pogon prvi del termoelektrarne.

Janez Bolta

plačo kot tisti, ki prav tako pride iz šole, delati pa začne direktno na stroju.

Mnenja sem tudi, da je bilo premalo mladincev sprejetih v ZK. Od 380 mladincev, zaposlenih v PE-FI, je samo en mladinec postal član partije. Predlogi za sprejem bi morali priti neposredno iz enote, kjer mladince dela, ne pa iz TK ZM, kot je bil primer ob tem sprejetju novih komunistov.

Mladinci v upravno-administrativni službi — zakaj tako?

Mojca PUSNER, ekonomski tehnik, zaposlena v PPB, stara 19 let:

— Vstop med člane Zveze komunistov mi je omogočil širši vpogled v proizvodno problematiko naše tovarne, obenem pa me spodbuja k bolj aktivnemu delu v tovarniškem komiteju ZM. Z vsem tistim, kar bom slišala na sestankih partijskega kolektiva, bom seznanila tudi ostale člane mladinske organizacije.

Naša proizvodnja Dieselskih motorjev

KO SMO KONEC 1959. LETA PODPISOVALI S FIRMO BURMEISTER & WAIN, KOPENHAGEN, SKUPNO Z LADJEDELNICO »ULJANIK« IZ PULJA LICENČNO IN PODLICENČNO POGODBO, NI NIHČE OD NAS MISLIL, DA BO PROIZVODNJA LADIJSKIH MOTORJEV V NAŠI TOVARNI ZAJELA TAKO VELIK OBSEG.

IZ NEZNATNIH MALIH SERIJ ALPHA 2-TAKTNIH MOTORJEV SE JE RAZVILA PROIZVODNJA, KI ŽE DANES KAJE ZA NASLEDNJE LETO ZAVIDLJIVO VIŠINO SKORAJ 5 MILIJARD SDIN ZAKLJUČKOV. TUDI STEVILO IZDELANIH DIESELSKIH MOTORJEV JE ŽE PRESEGLO 500 KOSOV.

Bežen pregled statistike nam pokaže, da je največ diesel motorjev bilo namenjeno za indirektni izvoz t. j. za tuje ladijske naročnike v Jugoslaviji. Ravno tako lahko ugotovimo, da je bilo izdelanih ali v izdelavi največ 4-taktnih motorjev tipe 25-MTBH 40. Za informacijo navajamo družine diesel motorjev, ki smo jih že osvojili:

2-taktni Alpha:
340, 400, 490
4-taktni:
726-MTBF40
2-taktni:
28-VBF50
(glavni pogonski motorji)
4-taktni pomožni ladijski agregati:

20-MTH-30, 20-MTBH-30
21-MTBH-30, 25-MTH-40
25-MTBH-40, 26-MTBH-40
T 23 HH
4-taktni stacionarni diesel agregati:
20-MTS-30, 20-MTBS-30
25-MTBS-40

Pri zgoraj navedenih družinah motorjev so možne variante od motorjev s 3 valji do 8 valjev.

Da bi lahko ugotovili, kakšni so naši izgledi v plasmanu diesel motorjev za ladjedelnice, moramo ugotoviti, kolikšna so današnja naročila diesel motorjev s strani naših največjih ladjedelnic:

Ladjedelnica »Uljanik«, Pula — 52 kom motorjev
Ladjedelnica »3. Maj«, Reka — 32 kom motorjev
Ladjedelnica »Split«, Split — 18 kom motorjev
Ladjedelnica »Tito«, Beograd — 44 kom motorjev

Tip	Moč	Obrati/min.	Izvedba
210—210S—210SS	310—2840	1500	ladijska, agregati
210—210S—210SS	350—3000	1500	lokomotivska
A 230—230S—230SS	280—2460	1000	agregati
A 230—230S—230SS	300—2700	1000	ladijska-pogonska
A 230—230S—230SS	350—3000	1050	lokomotivska

Teže gornjih motorjev so izredno interesantne za kupce (posebno za rečne ladje, kjer igra vsak kilogram važno vlogo zaradi plitve vode), saj so globoko izpod tež naših dosedanjih motorjev.

Ob koncu lahko ugotovimo, da se je naša tovarna v zadnjih letih pojavila na tržišču doma ka-

Poleg zgoraj navedenih naročil v našem podjetju imajo v ladjedelnicah v delu samo še nekaj manjših objektov, za te pa izdelujejo motorje v Jugoturbini, Karlovac.

Zaradi trenutnega zastoja pri naročilih iz SSSR, so se naše ladjedelnice angažirale pri poslih, ki so že zaključeni, oziroma pred zaključkom.

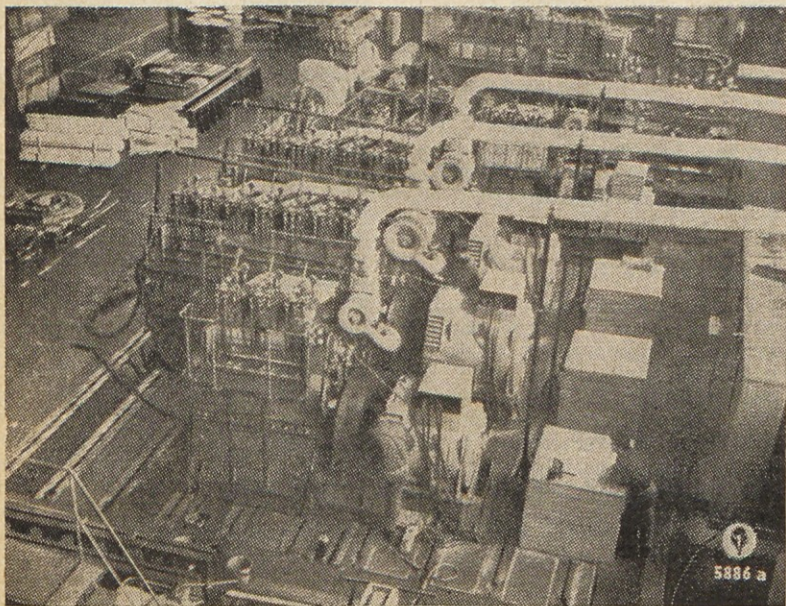
Naj na kratko omenimo samo nekaj teh poslov: ladje za Mehiko, Anglijo, Kanado, Švedsko, Norveško, Finsko, Sudan, Brazilijo in tudi nekaj velikih objektov za domače kupce (Jugolinijo, Splošno plovbo, PIM in JRB).

Kje so naše možnosti za prodajo motorjev za vse navedene objekte, je težko določiti. Plasman bo vedno bolj odvisen od naše kreditne sposobnosti, izvrševanja naših dosedanjih rokovnih obvez, volje lastnika ladje o tem, ali sploh želi naš tip motorja itd. Vse niti za sklepanje poslov gotovo niso v naših rokah in bo potrebno storiti vse, da čimveč posla dobimo v našo tovarno.

Za proizvodnjo dieselskih motorjev bo gotovo v bližnji prihodnosti izredno interesantno tudi sodelovanje naše tovarne s firmo FIAT — Grandi motori na področju diesel motorjev za lokomotive, kakor tudi za ladijske namene. Dodatni program z motorji od 1000—1500 obr. na min., nam bi omogočil plasman tam, kjer sedaj zaradi ozkega programa nismo uspeli. V informacijo naj bi samo navedli motorje, ki spadajo v naše področje sodelovanja s FIAT — Grandi motori:

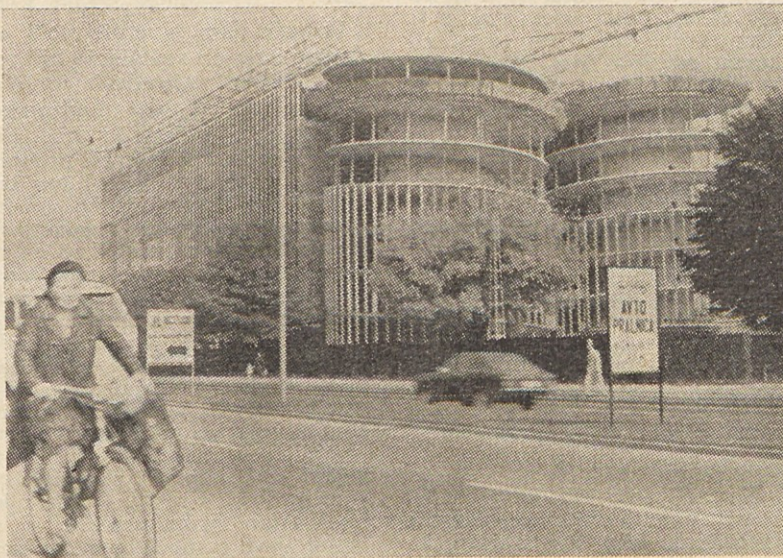
kor tudi v inozemstvu kot največja jugoslovanska tovarna za izdelavo ladijskih pomožnih dieselskih agregatov. Tudi v prihodnje lahko gledamo optimistično na to vejo naše dejavnosti, pa naj bo v ladjedelniški ali železniški industriji.

ALFRED KRAMER

Preizkušnja pogonskega obratovanja treh pomožnih ladijskih dieselskih motorjev skupne moči 1200 kVA

V Šiški grade moderno garažno hišo

Nova garažna hiša v Šiški

Ob križišču Djakovičeve in Celovške ceste gredo h kraju gradbena dela na moderni sedemnadstropni garažni hiši. V Splošnem gradbenem podjetju »Grosuplje«, ki nastopa kot investitor in izvajalec gradbenih del, menijo, da bodo prvi lastniki zapeljali svoja vozila v enega izmed okoli 600 parkirnih boksov, kolikor jih bo na voljo v garaži, že za novo leto. Po predračunski vsoti bo celoten objekt veljal milijardo in 224 milijonov starih dinarjev.

Z dograditvijo večnadstropnega parkirišča bomo v Šiški prvi v Jugoslaviji dobili tovrstno zgradbo. Novost, ki se razlikuje od podobnih objektov v tujini, je krožna dovorna in odvozna pot, po kateri bodo vozili avtomobili v posamezna nadstropja. Drugod uporabljajo za to dvigala. Osebnost dvigalo, ki bo vgrajeno v tej zgradbi, bo služilo le za prevoz lastnikov garaž, ko jo bo-

do le ti zapuščali ali prišli po parkirano vozilo.

Močno, železobetonsko konstrukcijo bodo v teh dneh oblekli v stekla, obrobljena z aluminijastimi profili. Prekrili pa jo bodo z rumenimi eval ploščami, tako bo dnevna osvetlitev v vseh prostorih zadovoljiva. Tisti, ki se bo odločil za nakup garažnega prostora, bo našel na njem tudi montirano pipo za tekočo vodo. Tla so primerno nagnjena in vo-

Zakaj pasivnost?

V zadnji številki glasila »Litostroj« je bil objavljen članek, v katerem avtor članka načenja vprašanje aktivnosti oziroma pasivnosti članov ZM v tovarni.

V začetku naj povem, da se strinjam z avtorjevo ugotovitvijo, da je večina članov zveze mladine v tovarni o delu svoje organizacije neobveščena, da v njej ni aktivna itd.

Določene kritike gredo tudi na račun tovarniškega komiteja, ki po mnenju avtorja ni znal pritegniti v delo mladinske organizacije širši krog mladine. Dejstvo, da večina mladine v sami organizaciji ni aktivna, je točno. Kot član tovarniškega komiteja oziroma njegov dosedanji predsednik pa želim avtorjeve trditve, da je krivda predvsem na tovarniškem komiteju in njegovih članih, opisati tudi z druge strani. Nimam namena na tem mestu opravičevati niti sebe, niti tovarniškega komiteja, temveč mislim, da bo dobro, če obrazložim svoje mnenje o pasivnosti. Že večkrat sem poudaril in to tudi sedaj trdim, da pasivnost v mladinski organizaciji ni zato, ker se mladi ljudje ne bi zanimali za probleme, ki jih obdajajo, celo nasprotno, mladi presneto dobro občutijo vse težave, ki izhajajo iz problemov, s katerimi se srečuje tako tovarna kot širša družba.

Vprašujemo pa se, zakaj mladi niso zainteresirani, da bi te probleme reševali preko svoje organizacije.

Odgovor na vprašanje bi bil po mojem mišljenju naslednji: Pojav ni tako nov in korenine nastalega položaja segajo nekaj let nazaj, vendar ga šele danes občutimo. Kakšno je stanje v drugih družbeno političnih organizacijah, v to se ne bom spuščal, dejstvo pa je, da so v zadnjih letih vsi politični dejavniki zaostali za vsesplošnim razvojem družbe, njihovo delo je postalo formalno in papirnato. Še bolj pa je takšno stanje občutiti tam, kjer je samoupravljanje doseglo višjo razvojno stopnjo. Kljub vsem pomanjkljivostim v delu naših samoupravnih organov lahko vendar trdimo, da so bili dose-

ženi določeni rezultati, ki jih ne gre podcenjevati.

Kljub temu, da so prav družbeno-politične organizacije vplivale na razvoj samoupravnega sistema pri nas, pa nismo poskrbeli, da bi tudi same priredile svoj način organiziranja in delovanja v skladu z novonastalimi pogoji.

Ob upoštevanju nekaterih dejstev, da so samoupravni organi v tovarni prevzeli mnoge funkcije, ki so jih včasih opravljale družbeno-politične organizacije, lahko ugotovimo, da pri nas, konkretno v tovarni, član kolektiva rešuje nekatere probleme dvakrat ali pa celo trikrat, odvisno od tega, v koliko organizaciji je včlanjen. To pa zato, ker se družbeno-politične organizacije niso znale skladno z razvojem samoupravnega sistema sprosti odrekati nekaterih kompetenc. Na primer, vsi člani kolektiva smo obenem člani sindikata, člani mladinske organizacije so vsi zaposleni do določene starosti. V tovarni rešujemo problem delitve dohodka. Pri obravnavi tega problema skličemo, recimo, zbor delovnih ljudi. Kdo pa sestavlja zbor delovnih ljudi? Vsi člani sindikata, mladine, zveze komunistov itd. Zbor delovnih ljudi, ki ima v samoupravnem sistemu obliko neposrednega odločanja, sprejme neko odločitev. Kdo je sedaj sprejel to odločitev? Vsi! Tako člani mladine, sindikata, kot člani ZK.

In kdo sedaj čuti potrebo, da se o tej stvari še enkrat pomeni na mladinskem sestanku ali kje drugje?

Toda s tem še ne trdim, da vse te organizacije niso potrebne. Še kako so potrebne, samo treba bo izvršiti delitev dela med samo-

da se bo pri pranju vozila odtekala v ustrezne kanale. V kletnih prostorih bo vsak lastnik dobil tudi priročno shrambo. Tu bo imel spravljeno razno orodje, mazila in podobno. Pritlične prostore bodo zasedli — lokal »Mercatorja«, trgovina s pohištvom »Novi dom« iz Beograda ter zastopstvo inozemskih tvrdk »Hermes« iz Ljubljane. Uredili bodo tudi prodajalno rezervnih delov avtomobilov znamke »Volkswagen«.

Garažna hiša se bo temu delu Šiške izredno lepo podala. Okoli nje bodo zasadili zelenice. Speljana bo dovorna cesta po Djakovičevi ulici, desno mimo prvega litostrojskega stanovanjskega bloka do krožnega dovoza v garažo. V neposredni bližini, poleg spomenika padlih v NOB, bodo kmalu začeli graditi bencinsko črpalko. Za garažnim poslopjem bo tudi parkirišče za kupce, ki se bodo zadrževali v pritličnih trgovinah.

Vprašanje zase pa je cena garaža. Komercialisti pri SGP »Grosuplje« so zaskrbljeni. Do sedaj so našli samo enega kupca, ki je pripravljen odšteti milijon 450 tisoč starih dinarjev, kolikor znaša prodajna cena za eno garažo. Res je visoka, previsoka za naše denarnice. Poleg tega pa nudi konkurenčno podjetje »Standard« garaže v Runkovi ulici za 817 tisočakov. Nedaleč stran, na Šišenski cesti, pa jih je moč kupiti za 940 tisoč Sdin.

Verjetno s prodajo ne bo nič in garaže bo moral investitor odajati kar v najem, proti zmerni najemnini. Le malokdo bo tako globoko segel v žep, pa čeprav bo »kraljeval« s svojim vozilom visoko v šestem ali sedmem nadstropju. Razgled na Šiško pa tudi ni toliko vreden.

upravnimi organi in družbeno-političnimi organizacijami. Te naj se ne spuščajo v to, kaj bodo samoupravni organi sklenili. Torej naj svoje člane usposablja, da bodo sposobni sprejemati odločitve v organih samoupravljanja.

Priznam, da je mladinska organizacija tudi v sedanjem obdobju, ko se zavedamo oziroma naj bi se zavedali, kaj moramo delati, naredila več napak in se poskušala vmešavati direktno v delo samoupravnih organov. Torej zaključek bi sledil: družbeno-politične organizacije naj svoj način delovanja prilagodijo nastali stopnji razvitosti samoupravnega sistema. Od tod tudi toliko govora o reorganizaciji. Mladinski komite je začel s pripravami za reorganizacijo že v začetku svoje mandatne dobe. Namen reorganizacije ni v tem, da bi sedaj določene forume preimenovali (kar ima verjetno tudi psihološki vpliv), temveč želimo dejansko spremeniti dosedanje formalno delovanje na takšen način, ki bo ustrezal čim širšemu krogu mladine. Interesna aktivnost, ki jo tako poudarjamo, naj bi bila tista, ki bo omogočila vsakemu članu, da se bo ukvarjal s tistim, za kar se čuti sposobnega in kar ga zanima. Na ta način bomo odpravili navado, da vsi o vsem odločamo, pa čeprav stvari ne poznamo.

Namenoma nisem opisoval nekaterih problemov, kot je n.pr. pomanjkanje prostora, kjer naj bi bile interesne dejavnosti naše mladine, to pa zato, ker sem mnenja, da je najprej potrebno izvršiti nekatere organizacijske spremembe in pokazati prve rezultate, na osnovi katerih bomo lahko argumentirali naš obstoj.

Ne mislim, da sem odgovoril na vse dileme, ki nastopajo ob vprašanju »zakaj pasivnost?« Vesel bom, če se bo oglašil še kdo, ki bo poskušal odgovoriti na zastavljeno vprašanje.

Predsednik TK ZMS Litostroj:
Martin Zavec

Miro Stalovsky:

Popotovanje po SZ

Že z novim letom, ko so razgovori o prihodnjem letovanju dobili bolj oprijemljivo obliko in ko smo se že odločili, da bosta cilj našega letnega potovanja Sovjetska zveza in Romunija, smo se lotili vseh priprav. Prebirali smo vse, kar je bilo kje napisanega o Sovjetski zvezi in Romuniji. Mimogrede povedano, je revija Avto št. 4 precej natančno pisala o stanju cest, cenah za goriva, čeprav so se glede cene superja v Romuniji zmotili za 0,60 leja; le-ta ni po 1,90 leja, ampak kar po 2,50 leja. Delno pomanjkljive podatke je objavila Avto-moto zveza Slovenije v Priročniku za leto 1968, saj v njem ni na primer navodila, kaj je prepovedano nesti iz SSSR. To omenjam zato, da bi vsak nomad, ki jo bo ubiral drugo leto v to smer, imel manj naprejetosti kot jaz.

O poti, ki je bila že načrtovana na avtokarti, sem se razgovarjal s prijatelji in znanci. Vsak mi je po svojih močeh skušal pomagati z dobrim predlogom ali nasvetom. Seveda pa so bile med temi informacijami tudi take, za katere ni težko ugotoviti, od kod izvirajo in s kakšnim namenom jih razširjajo določeni ljudje. Tu mislim predvsem na govorice o tem, da se mora vsak tujec gibati po določenih cestah in da se mora javljati na policijskih postajah. Naj že kar tu na začetku poudarim, da je vsa nadaljnja pot po SSSR vse take čenče zanikala. Ob vstopu na sovjetsko ozemlje nam sploh niso dali nobenih navodil, kje se smemo in kje se ne smemo gibati. To bi gotovo storili, če bi resnično veljali taki predpisi.

Po priporočilu prijatelja, ki je že bil pred dvema letoma v Odesi, sem nabavil poleg rezervne gume še eno, ker je asfalt na ruskih cestah mnogo bolj hrapav, kot je pri nas in zato »pobira« gume.

Dan pred predvidenim odhodom smo montirali prtljajnik na streho avtomobila in zložili nanj spalne vreče, šotor, blazine in dodatno rezervno gumo. Ker nismo mogli zaradi visoke naložene prtljajnika spraviti avta v garažo, smo ga pustili parkirane pod oknom spalnice. Zaradi tega smo legli k počitku z enim priprtim očesom in napetimi ušesi in to ne zaman. Ob pol dvanajsti uri je rahel, komaj zaznavni zvok pok zbudil ženo iz spanja. Planil sem k oknu in predpodel belosrajčnika. Ogledali smo si avto in ugotovili, da mu je uspelo premično okence, ki se

sicer odpira navzven, odpreti navznoter, kljub temu, da z notranje strani vrat posebni zatič to preprečuje. Kaže, da temu zlikovcu ni bila MB-1000 nobena skrivnost in da je bil več posla, saj smo v pritličju spali pri odprtem oknu.

I. ETAPA: LJUBLJANA—ZAHONY (mejni prehod SSSR)

Ob treh zjutraj smo krenili po Titovi cesti proti Celju in Ptuj, kjer smo po krajšem postanku nadaljevali pot proti Čakovcu. Kljub temu, da je ta smer glavna zveza med Madžarsko (in s tem ČSSR) in Slovenijo, je malo dlje od Ormoža še vedno makadamska cesta.

Na meji smo bili, ko je že bil krasen poletni dan. Razporeženje vseh je že bilo dopustniško, ko smo prišli k Blatnemu jezeru. Odmor sem izkoristil za pregled motorja in količine olja. Prestrašil sem se, saj je na kazalcu olja bilo označeno, da je olje na minimumu. Po posvetu s prijateljem in ponovnim dolivanjem olja smo nadaljevali pot do prvega servisa, ki je ob glavni cesti za Budimpešto. Na servisu smo ponovno pregledali nivo olja, ta pa je bil nad maksimumom. Vzrok za prelah ob Blatnem jezeru je bil v tem, ker sem parkiraval avto v senci pod drevesom, kjer tla niso bila ravna in zato tudi nivo olja v motorju, ki je bil nagnjen, ni pokazal pravega stanja.

Od Budimpešte smo hiteli proti Szolnoku in dalje proti Debreceu. Cesta je bila odlična, vozil malo in še to večinoma tovrnjaki in traktorji, marsikje pa je zapiral cesto kombajn, ki je po opravljenem delu na eni »njivi« odšel žet bližnjo parcelo. Prijatelj mi je povedal, da je mejni prehod Zahony-Čop odprt le do 20h zvečer. Prijatelj princ in naša škoda sta pa hitela in kljub obveznem obvozu po slabi makadamski cesti smo končno prispele v Zahony. Kazalci na uri so kazali deset minut do 20h. Ustavila sva se ter se napotila k službujočemu oficirju. Povedal nam je, da verjetno ne bomo mogli preko meje, ker Rusi uradujejo do sedmih, potem pa zapro pisarne in se odpeljejo v bližnje mestece Čop; bil pa je tako prijazen, da je po telefonu klical svojega tovariša na drugi strani mostu, a se ni nihče odzval. Vrnili smo se v Zahony na železniško postajo, kjer nam je ruski oficir pomagal

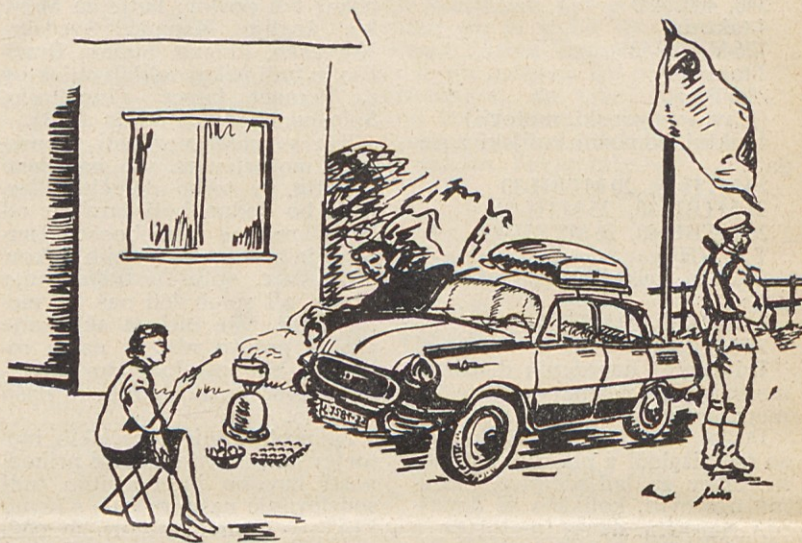
najti prenočišče v privatnih sobah.

Počitek nam je vrnil moči in zjutraj smo ob sedmih že bili na meji. Razen naju dveh je bila tam še ena »Volga« madžarske registracije. Videti je bilo, da tam ne vedo, kaj je pravi promet odprte meje, kot je pri nas na primer pri Fernetičih. Po overitvi potnih listov in formalnem pregledu smo že zavozili na most preko Tise. Na sredini mostu so bile oznake, da se tu pričinja ozemlje SSSR. Stražar z brzostrelko ni trenil, ko smo vozili mimo, a iz obmejne postaje so nam že dvignili zapornico, da smo se ustavili na določenem mestu. Najprej so nam predložili v izpolnitev obrazec deklaracije, v kateri smo popisali zlatnino, ki smo jo nosili s seboj. Obrazec je imel samo rusko besedilo in s prijateljevo pomočjo sem popisal vse »kalco«, kar smo jih imeli. Nato smo izpolnili še obrazec za avto, ki smo ga izpolnili v dveh izvodih. V njem smo navedli končni cilj potovanja (prijatelj Odeso, a mi Kazan v Tatarski republiki) ter mejni prehod, preko katerega nameravamo zapustiti SSSR. Po overitvi obrazca smo drugi izvod dobili nazaj s pripombo, naj ga hranimo, ker ga bomo morali ob odhodu izročiti obmejnim organom. Čez nekaj časa nas pokliče sanitarna inšpektorka in zahteva, da ponovno odpremo prtljajnik. Sadje se namreč ne sme prinašati v SZ, ker na Madžarskem razsajajo neke bolezni. K sreči nas je bilo dovolj, da smo pospravili breskve in pomaranče. Na dveh kartonskih podstavkih pa smo imeli 60 jajc, ki jih surovih nismo smeli odpeljati dalje. Prometa na mejnem prehodu ni bilo in tako smo poleg poslopja ob sami meji v ekonom loncu kuhali jajca ob nadzoru zdravnice, ki je pazila na to, da bi gotovo skuhalo vsa jajca. To bi v svoji vnemi žena storila, če je ne bi opozoril, da se na prvi pogled jajca ne ločijo, katera so kuhana in katera ne. Tako smo uspeli ohraniti samo 15 jajc. Medtem je carinik pregledoval vsebino ženskih torbic in bil pri tem zelo tankovest, saj je prelistal tudi žepni koledarček. Končno smo dobili potne liste nazaj in ko je bila ura dvanajst, smo po tri ure trajajočem uradnem postopku vendarle nadaljevali pot.

Ker smo bili lačni, smo si kot glavno jed privoščili trdo kuhana jajca. Okrepčani in dobro razpoloženi smo jo mahnili dalje v

Mukačevo. Mestece ni veliko, saj menda šteje samo 50.000 prebivalcev. Sredi glavnega trga pred mestno hišo stoji spomenik padlim rdečearmejcem, ki so osvobodili mesto, ter grobovi z njihovimi imeni. Grobovi so lepo urejeni in ne manjka svežega cvetja. Hoteli smo imeti spomin na prvo mestece in dobili le en barvni motiv mesta v zelo slabi in nejasni izdelavi. Več zadovoljstva pa smo imeli z industrijsko izdelanim sladoledom, ki ni bil drag, bil pa je zelo dober.

Nedaleč od mesta smo zagledali obronke Karpatov, kjer je lepo speljana cesta v serpentinah. Karpati so po svoji obliki podobni starim gorstvom. Pokriti so z mešanimi gozdovi in pašniki, kjer se pasejo črede ovac in krav. Vzponi niso strmi, spominjajo na znani Semmering. Ko smo se na pol poti proti Stryju spuščali z manjšega prelaza, nam je privozila nasproti vojaška kolona avtocistern s prikolicami. Takega transporta vojaških vozil še nisem nikoli videl. Težki sedemtonski »Urali« so v počasni vožnji premagovali vzpetino. Na serpentinah, široki približno osem metrov, je stal vojaški prometnik z zastavicami in nas ustavil, da bi imela kolona preko 50 cistern

prosto pot, čeprav je bilo prostora toliko, da bi tri cisterne lahko vzporedno vozile. Na obronkih pobočij smo videli več pionirskih taborov v šotoriščih, imajo pa tudi zidana poslopja, kjer letuje mladina, medtem ko hotelov za turiste na tem mestu nismo opazili.

Že pri pripravah za potovanje me je prijatelj seznanil z nekaj značilnostmi in posebnostmi, na katere naj bi pazil, da ne bi imel neprijetnosti ali celo nesrečo. Tako mi je dejal, da imajo krave v Sovjetski zvezi abso-

lutno prednost. To sem spoznal že prvi dan bivanja v SSSR. Srečne krave imajo precej svobode, ki jo izkoriščajo tudi na račun zavor, saj se odločijo za prečkanje ceste tedaj, ko se ji približaš, ali pa se prav tedaj ustavijo, da bi sredi ceste prežvečile zadnji zaloga trave. Da smo na naftonosnih tleh, nas spominjajo posamezni vrtni stolpi in naftovodi. Naftovodi so položeni preko travnikov, deloma pa so položeni v jarke.

Cesta se deloma izogiba vasi. Zanje smo vedeli zaradi odcepov z glavne ceste in tabel, ki so označevale imena bližnjih naselij. Na teh odcepih so avtobusne postaje, ki so pravi okrasek pokrajini. Eno krase mozaiki, druga se diči s freskami, tretja je vsa v ploščicah. Na obrobju gozdov, med drevesi, predvsem med brezami, stojijo cementni kipi gozdnih živali in športnikov, (metalec kopja, tekač, plavalca), vmes pa tudi figure kolhoznic in delavcev.

Ko zapusti cesta področje ene ga rajona, vas pozdravi slavolok, ki pove, da ste na tleh Lvovskega, nato Žitomirskega, Kijevskega in drugih rajonov. Zastandardnim slavolokom, ki je vsak

po svoje domiselno, se vrsti drevored panojev, na katerih so slikovito prikazani glavni pridelki in proizvodi tega rajona. Poleg majhne sladkorne pese je naslikana velika, poleg malega stroka koruze pa sta dva večja. To velja za snope pšenice, število goveje živine, za krmo, za premog in vse, kar posamezni rajon pridelava. Seveda povsod piše, da se manjši artikli nanašajo na pridelek v letu 1967, večji pa predstavljata tistega, ki bo dosežen leta 1971.

Nadaljevanje prihodnjic

V novo šolsko leto

V našem izobraževalnem centru se je s 1. septembrom pričelo enaindvajseto šolsko leto delovanja na področju strokovnega izobraževanja in vzgoje. Kot prejšnja leta bo tudi v novem šolskem letu potekalo delo po programu, ki je usklajen s potrebami podjetja.

POKLICNA ŠOLA

To, najmočnejšo vejo vzgoje in izobraževanja v izobraževalnem centru obiskuje 298 učencev:

v I. letniku

104 učenci (56 strojnih ključavničarjev, 38 strugarjev, 8 obratnih električarjev in 2 modelna mizarja),

v II. letniku

97 učencev (50 strojnih ključavničarjev, 23 strugarjev, 9 obratnih električarjev, 3 modelni mizarji in 12 livarjev),

v III. letniku

97 učencev (43 strojnih ključavničarjev, 23 strugarjev, 7 obratnih električarjev, 8 modelnih mizarjev in 16 livarjev).

Od tega števila učencev usposabljam 5 livarjev v II. in III. letniku in 2 modelna mizarja v III. letniku za druga podjetja; le-ta plačujejo za šolanje svojih učencev šolnino.

Z vpisom učencev v I. letnik nismo zadovoljni. Treba bo vložiti precej naporov, da se uskladi njihovo osnovno znanje, da

nadoknadijo vrzeli v znanju. Še vedno se namreč vpisujejo v poklicne šole učenci s slabšim učnim uspehom. Šolo obiskuje okoli 25 % učencev iz drugih republik, ki imajo v začetku težave zaradi jezika, ki pa se ga pozneje naučijo.

Pouk poteka po preizkušenem programu. Prizadevamo si, da bi izboljšali praktični pouk strugarjev I. letnika. Ti učenci gredo po končanem splošnem kovinarskem A programu iz ključavničarskih delavnic k strojem. Ker je za strugarje vseh letnikov premalo strojev, se učijo strgarskega dela v popoldanskih izmenah, tudi do 9. ure zvečer. Že nekaj let ugotavljamo, da je eden izmed vzrokov za slabši učni uspeh teh učencev razpored teoretičnega in praktičnega pouka ter domačega učenja. Precej teh učencev se v šolo vozi. Rešitev vidimo v dodatni opremljenosti delavnic z nekaj strojušnicami za usposabljanje po strgarskem osnovnem programu praktičnega dela.

V letošnjem letu smo pričeli usposabljanje skupino učencev za varilski poklic (električno varjenje). Preureditvena dela v varilnici, s katerimi smo pričeli že prejšnje šolsko leto, so zaključena. Prostori in naprave so prilagojeni vsem varnostnim predpisom.

Prizadevali si bomo, da bomo dosegli letos v poklicni šoli vsaj tak uspeh kot lansko šolsko leto, ko je 80 % učencev v rednem roku uspešno dokončalo razrede. Ob koncu avgusta se je po popravni izpitih delež negativno ocenjenih učencev zmanjšal na manj kot 4 %. Izhajamo namreč iz izkušenj našega dela v lanskem šolskem letu, saj je bil dober uspeh dosežen le s posebnimi napori vsega pedagoškega kolektiva ob sodelovanju s starši.

ODDELKI REDNIH ŠOL ZA ZAPOSLENE

1. Tehniška srednja šola strojne stroke

V letošnjem šolskem letu imamo dva letnika te šole — prvega in tretjega. Prvi letnik obiskuje 21, tretji pa 10 slušateljev. Druga letnika te šole nimamo; že lansko šolsko leto je bilo slušatelj tak malo, da bi bilo šolanje le-teh pri nas negospodarno. Zato smo jih vpisali v oddelke centralne tehniške srednje šole v Ljubljani.

V tehniški srednji šoli predavajo izključno strokovnjaki iz našega podjetja, nadzor nad delom pa ima vodstvo centralne tehniške srednje šole v Ljubljani. Izkušnje kažejo, da so se tako izšolani tehniki pri nas v podjetju dobro uveljavili.

2. Višje šole

Letos je začel z delom oddelek višje ekonomsko-komercialne šole (VEKS) Maribor. Predavanja obiskuje 55 slušateljev iz našega podjetja, 9 pa iz drugih podjetij.

Oddelek kranjske višje upravne šole je z lanskim šolskim letom zaključil s predavanji. Vpisanih je bilo 16 slušateljev iz našega podjetja.

3. Delovodska šola

Nenehni zahtevam gospodarskih organizacij, da se zapolni vrzel, ki je nastala z ukinitvijo nekdanje delovodske šole pri usposabljanju visokokvalificirane (mojstrskega) kadra, so končno odgovorni forumi le prisluhnili. Strokovnjaki, med katerimi so bili tudi nekateri iz našega podjetja, so oblikovali nov program za dveletno delovodsko šolo. Sedaj je vsa stvar toliko dozorala, da bomo kmalu objavili razpis z vpisnimi pogoji ter s pojasnili o vsebini in poteku šolanja. Tako se bo razvijala v našem izobraževalnem centru

povsem nova smer strokovnega usposabljanja zaposlenih.

IZREDNO IZOBRAŽEVANJE

Delo na tem področju ni tako zelo vezano na pričetek in zaključek šolskega leta, saj vključuje npr. tudi skrb za prakso praktikanov v počitnicah.

Največ je oddelkov za pouk tujih jezikov: angleščine, nemščine in italijanščine. V I. semester teh tečajev se je vpisalo skupno 95 slušateljev. V vseh sedmih oddelkih predavajo predavatelji zavoda za intenzivne tečaje tujih jezikov.

V kratkem se bo pričel tečaj za voznike viličarjev (teoretični in praktični), kasneje pa bomo organizirali tečaje za žerjavovodje, bageriste, varnost pri delu in podobno, tako za potrebe našega kot tudi drugih podjetij. Seveda plačujejo druga podjetja za usposabljanje svojih delavcev polno šolnino.

Iz opisanega je razvidno, da stopamo v novo šolsko leto z zahtevnim programom, še posebej, če prištejemo k poklicni šoli program vzgojnega dela z učenci poleg samega pouka. Kljub težavam zaradi pomanjkanja prostorov, z urnikom in podobnim ob tako različnih dejavnosti, bomo ob pogojih, kakršne nam nudi podjetje, svoje naloge še nadalje izpolnjevali z vso odgovornostjo.

Hrabroslav Premelč

varnost(ne) varnost-varnost

Kje, kako in zakaj smo se poškodovali

v tričetrletju 1968 leta

V letošnjem letu se ne moremo pohvaliti, da bi mnogo storili, da bi se poškodbe v našem podjetju zmanjšale.

Poškodbe so v primerjavi z istim obdobjem lani narasle kar od 373 na 410, od teh pa jih je bilo kar 41 (lani 19) na poti v službo ali iz službe.

Največ poškodb je imela proizvodna enota FI 190, sledijo ji MO 107, PK 49 in VET ter sektorji s po 32. Pri tem lahko ugotovimo, da ima največ poškodb na 100 zaposlenih pločevinarna 21,3, kar je več kot vsak peti zaposlen, sledijo enote MO z 18 in šele nato FI s 17,9, VET z 10,2 in sektorji s 3 poškodbami na 100 zaposlenih.

Če pa pogledamo, kakšne so bile te poškodbe v enotah, pa vidimo: najtežje poškodbe so bile v sektorjih, kjer odpade na eno poškodbo 16,5 bolniških dni, sledijo enota FI s 14,4, PK s 13,5, MO s 13,3 in VET s 13,0 bolniških dni na eno poškodbo. V primerjavi z istim obdobjem lani se je stavež na eno poškodbo povečal v povprečju od 12,7 na 14,1, kar se za eno poškodbo ne zdi veliko, če pa pogledamo, da je bilo 410 poškodb, pa vidimo, da se številka znatno poveča.

Temu primerno pa je naraslo tudi število bolniških dni, ki je v primerjavi z istim obdobjem lani kar za 1063 dni večje. Če si mislimo, da smo v tričetrletju samo zaradi poškodb izgubili 5799 delovnih dni, vse poškodbe pa, ki ne trajajo dlje kot 30 dni — teh je okoli 75 odstotkov — plača podjetje, torej gre nekaj iz našega žepa, vidimo, da tudi na račun poškodb nosimo domov manj denarja.

Pa si oglejmo, kje smo se največ poškodovali! Največ je bilo

poškodb na rokah kar 183, zato je bilo izgubljenih 2421 delovnih dni, poškodb na nogah je bilo 76, vendar je bilo izgubljenih 2144 delovnih dni, poškodbe na očeh je imelo 106 delavcev, izgubljenih je bilo 584 delovnih dni, glavno si je poškodovalo 21 delavcev in izgubljenih je bilo 189 delovnih dni, telo pa si je poškodovalo 24 delavcev in je zato bilo izgubljenih 361 delovnih dni.

Najbolj nesrečen dan za poškodovance je bil ponedeljek, saj se je poškodovalo kar 85 delavcev, sledi torek 83, petek 75, četrtek 64, sredo 61, sobota (!) 41 in nedelja 1 poškodba.

Iz gornjih ugotovitev bi se lahko marsikaj naučili. Mnogo, mnogo premalo se zavedamo, da nam tudi poškodbe jemljejo del denarja, ki bi ga lahko vsi odnesli

domov, ali kako drugače bolj koristno uporabili. Vse premalo poznamo uporabo zaščitnih sredstev, saj bi 40 odstotkov nezgod, ob doslednejši uporabi le-teh, ne bilo. Očala, rokavice, pokrivala in druga zaščitna sredstva naj ne bi bila le nekaj »uraden« zahtevk podjetja, ampak bi morala postati obvezen spremljevalec vsakega delavca. Tudi doslednejše izvajanje odgovornosti za zaščito in nadzor delavca s strani predpostavljenega bi mnogo zmanjšalo število nezgod.

Pa kaj bi še naštevali, kaj vse bi bilo dobro, da se naj bi zgodilo, ki pa tako vemo, da dokler tebe ne udari, si gluha na obe ušesi. Vendar pa ne želimo, da se nezgoda komurkoli pripeti, radi bi le opozorili, da star pregovor »bolje preprečiti, ko lečiti« tudi tu velja!

Poškodbe v septembru

V mesecu septembru je bilo v našem podjetju 52 poškodb: 18 v MO, 1 v PK, 26 v FI, 4 v VET in 3 v sektorjih.

Poškodbe na glavi je imelo 5 delavcev: 3 v FI, 1 v VET in 1 v sektorjih; zato smo izgubili 43 delovnih dni. Poškodbe na očeh je imelo 14 delavcev: 7 v MO, 7 v FI; zato smo izgubili 73 delovnih dni. Poškodbe na rokah je imelo 24 delavcev: 7 v MO, 15 v FI, 1 v VET, 1 v sektorjih; zato smo izgubili 313 delovnih dni. Poškodbe na nogah pa je imelo 6 delavcev: 3 v MO, 1 v FI in 2 v VET; zato pa je bilo izgubljenih 135 delovnih dni. Telo so si poškodovali 3 delavci: 1 v MO, 1 v PK in 1 v sektorjih; zato je bilo izgubljenih 61 delovnih dni.

Najbolj »nesrečen« dan v mesecu septembru je bil ponedeljek s 14 poškodbami, sledi mu petek 12, nato torek 10, četrtek 8, sredo 6 in sobota in nedelja s po 1 poškodbo.

V mesecu septembru je bilo 10 poškodb več kot v mesecu avgustu in 5 poškodb več kot v istem mesecu lani.

ROČNI TRANSPORT PREDMETOV

Med dela, ki najbolj obremenjujejo telo, prištevamo vsekakor fizično delo — transport. Kljub napredku mehanizacije pa v mnogih podjetjih transportirajo vedno bremen še vedno ročno.

Pri ročnem transportu bremen gibljemo vse telo istočasno, napetost mišic pa omogoča, da se telo zravna. Če upoštevamo ceno za vloženo gorivo — hrano, potem vidimo, da je ročni transport zelo drag. Tudi najbolj enostavna naprava večkrat ceneje zamenja človeka — transporterja. Z ozirom na stroške energije opravijo delo elektro ali bencinski motorji tudi stokrat ceneje od človeka. Seveda so te razlike v ceni še večje pri drugih transportnih vozilih.

Transportna dela niso samo težka, temveč tudi neprimerna za organizem, čeprav so predmeti lažji, posebno če jih moramo dvigniti na razne podeste, stopnice, lestve itd. V tem primeru ta dela obremenjujejo srčno mišico.

Na raznih delovnih mestih je dviganje ali prenos predmeta samo vzporedno delo, na primer takrat, ko moramo predmet dvigniti na delovno mizo. Tudi tako vzporedno delo lahko predstavlja dodatno obremenitev organizma.

Zelo velika obremenitev oziroma težko delo je relativen pojem, ker je individualna delovna zmogljivost lahko zelo različna. Delo, ki ga mlad delavec z lahko premaga, predstavlja za starejšega delavca slabše konstitucije, ženo ali mladoletnika, pretežno breme.

Stalna transportna dela vedno bolj obremenjujejo mnoge mišice, posebno na rokah in telesu. Med nenehnim delom mišic v istem položaju so te v tkivu pritisnjene tako, da je cirkulacija krvi, s tem pa tudi dovajanje ki-

sika in sladkorja otežkočeno. Težko delo v mirujočem položaju je veliko neprimernejše kakor tisto, pri katerem se lahko vse telo giblje. Daljši napor se pojavlja kot bolečina v hrbtisu in ne na mišicah rok, s katerimi delamo.

V podjetjih se izogibamo temu, da bi delavec opravljal zelo težko delo daljši čas, že zaradi tega, ker njegov učinek pada. Zaradi večjega navora je delavec manj pazljiv pri delu, temu pa

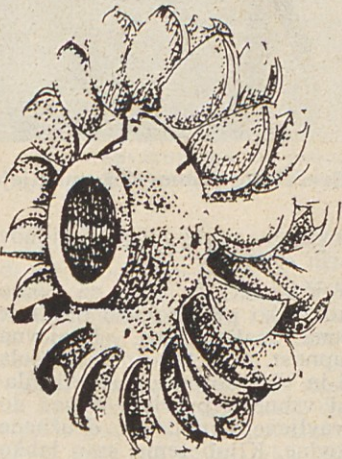
sledijo poškodbe, ki proti koncu delavnika naraščajo kot posledica utrujenosti.

Transportna dela niso samo vezana na obremenitev mišic, temveč tudi drugih telesnih organov. Ta dela vplivajo tudi na držo in hojo delavca, pri tem pa se srčna mišica in ožilje bolj obarabita.

Kolikor mehanizacija pri transportu ni mogoča, predmete ni potrebno vedno dvigati in nato nositi, ampak si skušamo pomagati s kotaljenjem na primernih sredstvih. Predvsem pa moramo zmanjšati težo bremen za žene in mladoletnike. V posameznih državah je določeno z zakonom, koliko sme ženska dvigniti oziroma prenašati! V Ameriki 11,3 kg, v Nemčiji 15 kg, v Sovjetski zvezi 20 kg, pri nas pa je z zveznim pravilnikom določena teža 10 kg.

Če je le mogoče, je na tako delovno mesto potrebno postaviti močne in zdrave delavce ter jih poučiti o načinu različnih del. S tem si bomo prihranili tudi večkratne izostanke z dela zaradi že obolelih mišic (pri starejših delavcih).

ISA

HE TIKVEŠ

Ob dnevu vstaje makedonskega ljudstva, 11. oktobra, so v bližini Kavadar slovesno izročili namenu novo hidroelektrarno »Tikveš«, ki bo proizvajala okrog 207 milijonov kilovatnih ur električne energije na leto. Ob tej priložnosti je bilo veliko ljudsko zborovanje prebivalstva tega kraja. Na zborovanju je govoril predsednik sobranja Makedonije Nikola Minčev.

VLOGA TOVARNISKIH GLASIL

Dne 11. oktobra so na seji odbora za tisk in informacije pri republiškem svetu zveze sindikatov Slovenije razpravljali predvsem o bodočem delovnem programu. Določili so metode in oblike dela ter neposredne operativne naloge. Dogovorili so se, da bodo izvedli kompleksnejšo analizo dejavnosti in vpliva tovarniškega tiska (izhaja 254 glasil), ki ima brez dvoma veliko vlogo pri obveščevanju samoupravljalcev in občanov.

Delovno okolje in zdravstveno varstvo

V dosedanjih člankih smo obravnavali fizikalne činitelje delovnega okolja, ki v večji ali manjši meri škodljivo vplivajo na človeško zdravje.

V tem članku si bomo ogledali škodljive vplive infrardečega in ultravioletnega sevanja. Obe vrsti sevanja spremljata svetlobo in se nahajata izven vidnega spektra barv. Infrardeči žarki so pod spodnjim delom spektra, ultravioletni pa nad zgornjim delom spektra. Njihovo delovanje je včasih združeno, včasih pa delujejo samo infrardeči žarki.

Sevanje infrardečih žarkov se pojavi pri žarjenju, vsakem taljenju in varjenju kovin, medtem ko se ultravioletni žarki pojavljajo pri taljenju v elektropečeh in električnem varjenju.

Znanstveniki so najprej opazili škodljivo delovanje infrardečih žarkov pri delavcih v steklarnah, topilcih stekla in steklopihačih. Tako imenovana katarakta steklarjev je poznana že mnogo let. Pri delavcih je na stara leta vid močno opesal, nato se je pojavila slepota. Z razvojem industrije so opazili enake spremembe, seveda v manjši meri pri livarjih, v večji pa pri topilcih in varilcih. Na zadnjem polu očesne leče se pojavijo majhne pikčaste motnjave, te pa se združujejo v večje in na ta način ovirajo prehod svetlobnim žarkom do mrežnice, kjer se normalno tvori slika predmeta, ki ga gledamo. Obolenje je po svoji obliki zelo podobno sivi mreni pri starih ljudeh, ko dobi prej črna zenica sivo barvo. Ves aparat vida, razen leče, je v glavnem neprizadet in z odstranitvijo leče ter s pomočjo očal človek spet vidi kolikor ne pride zaradi drugih vplivov še do drugih okvar. Pri dosedanjih opazovanjih naših varilcev ni bilo videti težjih okvar, vendar nas to ne sme zavajati v brezskrbnost. V Ljubljani imamo mehanika, ki je pred vojno kot obrtnik popravljal, sestavljal in varil kolesa brez vsake zaščite, sedaj je pa že preko deset let popolnoma slep. Posledice infrardečega in ultravioletnega sevanja so mu uničile vse dele oči od leče, steklovine pa do mrežnice. Prave zaščite proti infrardečim žarkom nimamo, zato je potrebno dosledno opazovati spremembe na očesnih lečah. Delavec, ki še nima pikčaste motnjave na lečah, mora biti vsako leto pregledan pri okulistu, zato, da ugotovimo morebitno poslabšanje. Če se motnjave množe, je potrebno spreminiti delovno mesto ali celo poklic. Zato lahko trdimo, da delavci, ki kljub naročilu ne gredo

k zdravniku-okulistu, kažejo silno brezbržnost do dragocenega vida. Posledice, ki bi nastale, bodo pač morali nositi sami. Ne bo jim pomagal noben izgovor, da niso bili opozorjeni, kajti iz dokumentacije v ambulantih je razvidno, kdaj so katerega napotili k okulistu in ali je res šel ali ne.

Omenil bi še, da ne poznamo dovolj razvoja tega obolenja, ker do sedaj ni še nihče tega sistematično raziskoval. Zato ne sprejmemo na delo varilca, ki že ima motnjave, ker iz navedenih vzrokov ne moremo ugotoviti, kdaj so se motnjave pojavile (pomanjkanje sistematičnih raziskav).

Oglejmo si še delovanje ultravioletnih žarkov. Njihovo škodljivo delovanje delavci bolj poznajo kot delovanje infrardečih žarkov zaradi električnega varjenja brez zaščitnih očal pride delavec v ambulanto zaradi močnih pekočih bolečin in krvavordečih veznic. Bolniku se zdi, da ima oči polne peska. Tudi svetloba ga moti in mu povzroča bolečine. Vendar te težave izginejo tudi brez zdravljenja v 24—48 urah; toda te težave niso najhujše. Težje posledice so izguba vida, ki je splošna kratkotrajna, lahko pa postane tudi trajna. Slepota nastane zaradi okvare mrežnice. Vsi poznamo posledice pri sončenju, ko se prvič v letu izpostavimo sončnim žarkom, ki jih poleg ostalega sestavljajo tudi infrardeči in ultravioletni žarki. Zaradi njihovega delovanja se pojavijo mehurji. Ti žarki delujejo na podoben način tudi na očesni mrežnici, kjer pride najprej do okvar paličic in čepkov, lahko pa tudi do odstopa mrežnice. Marsikateri smučar brez sončnih očal je že doživel kratkotrajno snežno slepoto.

Opozoril bi še na nekaj. Ultravioletni žarki prehajajo samo skozi kremen, vse druge snovi jih več ali manj zadržujejo. Zato kot zaščitna očala ne zadoščajo na vadna stekla, ta med ostalimi sestavinami vsebujejo namreč kremen, ampak stekla, ki vsebujejo razne dodatke, ki zadržujejo ultravioleto žarke. Zaščiten mora biti tudi pomočnik varilca, kajti obračanje glave v stran ne zaščiti oči pred ultravioletnimi žarki, ki se odbijajo od gladkih površin.

Prihodnjič se bomo pomenili o pravilni osvetlitvi delovnega mesta in o posledicah tega.

dr. Edo Tepina

Reorganizacija po mladinsko

Aktivnost pred konferenco
ZMS — Litostroj

Družbeni odnosi, ki oblikujejo našega človeka, postavljajo družbeno politično organizacijo pred dilemo, ali ostati še nadalje prvi nosilec družbene akcije, ali pa ostati za razvojem. Tako bi izgubile vso pomembnost v kvalitetnejši družbeni ureditvi, ki je pred nami.

Družbena reforma je pomenila reformo ZK in sploh reformo političnih organizacij, vendar pa se je odločno spoprijela s tem le ZK, toda ZM kot njen integralni del ne bo ostala samo ob strani. Ta je že na poti k novim odnosom, tako da že lahko govorimo o prvih korakih k reorganizaciji.

Litostrojski mladinci se aktivno pripravljajo na redno letno konferenco, na kateri bodo razpravljali o novih izhodiščih delovanja MO. Jasno je, da se načelno politika organizacije ne bo spremenila, pač pa bodo z reorganizacijo dobili pomembno vlogo v družbenih odnosih, znotraj delovne organizacije same. Z notranjim udejstvovanjem mislim predvsem na delovanje mladih v samoupravnih organih in upoštevanje njih mnenj. Ta bodo lahko še dokaj nerealna, kar pa je povsem razumljivo.

Zadnji »posvet« pred konferenco so imeli mladinci na 9. redni seji ob koncu septembra. Dnevni red je obsegal zelo zanimive teme, kot npr. predlog novega pravilnika ZM Litostroj.

Seveda pa seja ni minila brez pregleda dela v preteklem obdobju. Na splošno bi morali reči, da je bilo delo po zastavljenih programih skoraj v celoti opravljeno. To pa je zelo relativno, kajti pravo delo bi se po mojem mnenju moralo še mnogo odločneje kazati. Brez kakršnih koli »cehovskih miselnosti« in brez drugih negativnih pojavov in anomalij bo morala v bodoče mladinska organizacija usmeriti mlade v prave in aktivne nosilce socialistične družbene reprodukcije.

Izključitev enega izmed predsednikov aktivov v Litostroju iz MO je ukrep, ki mora postati značilen za celotno našo družbo, kjer bomo odpravili vse pomanjkljivosti, ki bi skušale zavirati naš socialistični razvoj.

ZK pa naj postane tista organizacija, ki nas bo usmerjala in temeljito pripravila na vedenje v družbi, ki je demokratična, socialistična. V tej družbi bo načelo: »Salus patriae suprema lex este«, kot so ga vulgarno uporabljali sedanji diktatorji v Grčiji.

Dušan Gačnik

Zanima vas...

PRIŠLI

od 25. 8. 1968 do 25. 9. 1968

FI:

Iz JLA: Janez Pristolič, K-ključavn., Jože Oven, K-ključavn., Marjan Gorišek, K-ključavn., Anton Glavač, K-ključavn., Rudi Stritar, K-ključavn., Slavko Zaletelj, K-ključavn., Anton Kalamari, K-ključavn., Ivan Elikan, K-ključ., Stanko Mlinar, K-ključavn., Andrej Peternej, PK-ključavn., Pavel Jankovec, K-ključavn., Ivan Burjek, K-ključavn., Rudi Jančič, K-strugar, Janko Miketič, NK-rezkalec, Srečko Gianini, K-elekttričar, Rudi Albert, K-elekttričar, Franc Pucelj, NK-tr. delavec, Ciril Glač, NK-skladiščnik.

Iz IKŠ: Tomaž Kalin, K-ključ., Žarko Polajnar, K-strugar, Avgust Šmon, K-strugar, Video Grižon, K-strugar.

Izpraznjeno del. mesto: Aleksander Kurent, K-brusilec, Ranko Ložič, K-brusilec.

Potreba: Ivan Angelovski, NK-delavec.

VET:

Iz JLA: Pavel Peternej, K-ključavn., Miran Mlinar, K-ključavn., Milan Glavan, K-mehanič, Stjepan Posavec, K-obr. elektr., Marjan Martinčič, VK-obr. elektr., Vid Blatnik, NK-tr. delavec, Alojz Elikan, NK-tr. delavec, Anton Mandelj, K-kovač, Janko Sopotnik, K-zarisovalc, Jože Lipovšek, K-ključavn., Milan Marjanovič, K-ključavn., Stane Zabret, K-ključ., Franc Pravne, K-ključavn., Janez Kamin, PK-ključavn.

Potreba: Franc Pustišek, NK-delavec.

MO:

Iz JLA: Peter Legan, NK-prip. lesa, Rudi Kastelic, NK-prip. lesa, Peter Strel, K-livar.

Izpraznjeno del. mesto: Jože Jarc, NK-rez. plam.

Potreba: Franc Pestotnik, NK-prip. peska.

Skupne službe:

Iz JLA: Milan Keržan, ref., Rudi Kobe, konstr., Ivan Klemenčič, konstr., Rudolf Novak, kontrolor.

Izpraznjeno del. mesto: Martina Lavrač, prip. v FRS, Slavka Petek, prip. v FRS, Iztok Lakner, knjigovodja, inž. Drago Suša, projektant.

Potreba: Marija Maletin, pred. učitelj.

Štipendist: Majda Zavašnik, prip. v PPB.

ODŠLI

od 25. 8. do 25. 9. 1968

FI:

Marjan Gerjavič, Strugar, Marko Hostnik, strugar, Evgen Urbančič, strugar, Anton Ban, strugar, Stane Gutnik, strugar, Stefan Grdešič, strugar, Marjan Gerjavič, strugar, Janez Metelko, ključavn., Šimo Čule, ključavn., Marko Goršič, ključavn., Alojz Potisek, ključavn., Edvard Kralj, ključavn., Franc Živič, ključavn., Stanko Zupančič, tušer, Ivan Ženjen, žerjavar, Alojz Šeme, rezkalec, Miran Zgonik, sam. konstr.,

Franc Sinkovec, snažilec, Janez Žibert, lanser, Viktor Šentjunc, rezkalec, Stefan Kohek, ključav., Adolf Skobe, zarisovalc, Slavko Avsec, elektrikar, Jože Sebanc, skladiščnik.

MO:

Jože Papež, čistilec, Martin Glavina, livar, Jože Pozvek, sušilec Živan Vulovič, jedrar, Jože Slapšek, izpraznjevalec, Rudi Krpan, livar, Franc Pestotnik, prip. pe-

Iz jeklolivarne je odšel v pokoj Jože Slapšek, sejalec peska. V Litostroju je bil od leta 1960. Jože, še veliko lepih dni!

ska, Avgust Sotlar, kontrolor, Željko Duh, livar.

PK:

Nedo Cvijanič, ključavn., Janez Grenc, ključavn., Ludvik Smole, navezovalc, Veljko Markovič, obločni varil.

VET:

Mirko Šobar, ključavn., Milan Momčilovič, sam. konstruktor, Stanislav Pivk, ključavn., Miran Čopi, ključavn., Anton Cizerle, ključavn., inž. Stane Maver, gl. konstruktor.

Skupne službe:

Rezika Pavlin, servirka, Maks Štrukelj, gasilec, Anton Bezek, vodja fin. knj., Darinka Pirnar, knjigovodja, Gabrijel Selan, sam. komerc., inž. Vlado Kurent, konstrukt., Franc Rutar, analitik, Richard Cedilnik, kontrolor, inž. Anton Hrovat, kontrolor, Janez Natlačen, kontrolor, Anton Gregorič, tr. delavec, Ivan Plestenjak, tr. delavec, Milena Perme, kuh. pomočnica.

ZAHVALA

Zdi se mi prav, da se sedaj, ko zapuščam kolektiv, v katerem sem bil zaposlen dolga leta, ob odhodu v zasluženi pokoj, najlepše zahvaljujem vsemu kolektivu za tople tovariške besede in bogato obdaritev.

Kolektivu pa želim še vnaprej mnogo uspehov in se vsem skupaj še enkrat najlepše zahvaljujem.

S tovariškimi pozdravi

Franc Sinkovec

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem tov. Završniku, tov. Trohi in tov. Kožuhu.

Prisrčno se zahvaljujem tudi mojim sodelavkam za lepo darilo in jim želim še mnogo uspehov pri nadaljnjem delu.

Francka Kozlevčar

ZAHVALA UPOKOJENCEV

Kolektiv podjetja je priredil za svoje upokojujence izlet v Fiesco. Z dvema avtobusoma smo se odpeljali v soboto, 7. septembra ob 15. uri do Postojne.

Po ogledu Postojnske jame smo nadaljevali pot v Fiesco, kamor smo prispeli po dvajseti uri in kjer smo bili lepo pogoščeni. Po večerji se je razvilo veselo rajanje pozno v noč.

V nedeljo smo si ogledali Piran. Vreme nam je bilo naklonjeno,

da smo se mnogi pošteno okopali v še vedno toplem morju. Po kosilu ob 16. uri smo se poslovili od morja in se ob veselem petju odpeljali nazaj v Ljubljano.

Za nami je lep izlet, na katerem smo obujali spomine na leta, ki smo jih preživel v Litostroju.

Za prijeten izlet se vsemu kolektivu zahvaljujemo, obenem želimo veliko uspehov.

V imenu upokojencev Titovih zavodov Litostroj — I. Bedina

Sodelujte z nami

Da bi se laže odločili, vas seznanjamo z dejstvi:

V preteklem letu smo se odpovali obdarovanju s tem, da smo sredstva, to je ca. 7.000 Ndin, namensko prenesli v letošnje leto, tako da imamo skupaj s sredstvi letošnjega leta v ta namen 17.000 Ndin. Kaj pripraviti s tem denarjem za okrog 1.200 otrok v starosti od 3. do 7. leta? S 14 Ndin je kaj težko pripraviti primerno darilo in dati pravi poudarek temu, za otroke tako pomembnemu dogodku.

Ker gre za delitev naših sredstev in za naše otroke, vas vabimo k sodelovanju. Svoje predloge posredujte izvršnemu odboru sindikata na telefon 404 ali na telefon št. 288.

Če upoštevamo pregovor »več ljudi več ve, vsi pa vse«, upamo, da bomo našli rešitev, ki bo zadovoljila večino. Upamo in želimo, da boste v teh pripravih sodelovali in se vam za vsa mnenja in predloge, ki jih bomo prejeli do 1. 12. 1968, najlepše zahvaljujemo.

M. K.

VARUJMO TO, KAR SMO UREDILI

Dobra polovica Litostrojčanov živi v naselju, ki je z rastjo podjetja zraslo okoli njega. Podjetje je že ob začetku svojega obstoja vedelo, da mora poskrbeti za domove svojih delavcev in je tedaj pričelo velikopotezno graditi stanovanjsko naselje med Celovško cesto in železniško progo. Na mestu, kjer je prej valovila pšenica in so le posamezne hišice dale slutiti, da se pričinja mesto Ljubljana, je zraslo veliko naselje Litostrojčanov. V tistem času intenzivne gradnje stanovanj je podjetje v želji, da čim več delavcem zagotovi primerno stanovanje, moralo opustiti urejevanje okolice novo zgrajenih stavb. To bi tedaj pomenilo toliko manj stanovanj za delavce, ki so jih nujno potrebovali.

Naselje je raslo, število prebivalcev pa skupaj z njim. Čedalje bolj je postajalo jasno, da je neurejeno okolico potrebno urediti. Malo zaradi spreminjajočih se zakonskih predpisov, malo zaradi togosti posameznikov z delom dolgo niso pričeli, saj potrebnih sredstev ni bilo. Prizadevanja posameznikov na terenu in v podjetju so se običajno lomila ob tem vprašanju. Plevel pa je rasel, zarasel je vse poti, ob dežju pa smo imeli kar cele poplave blata. V temnih nočeh so se še sami stanovalci naselja komaj znašli, saj na vsem terenu ni bilo niti ene žarnice, ki bi razsvetljevala ozke stezice v džungli plevela.

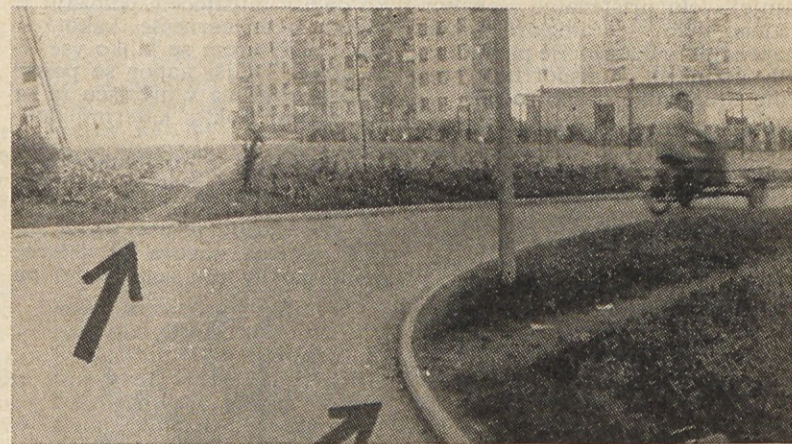
Ob ustanovitvi stanovanjskega podjetja Litostroj je prišlo do tesnejše povezave med terenskimi organizacijami, predvsem krajevnimi skupnostmi in podjetjem. Tak enoten nastop je imel pozitiven odmev tudi pri OBS Šiška. Napravljen je bil prvi korak k temu, da smo se nehali prepirati, kdo je dolžan dati sredstva za ureditev terena. Namesto prepiranja smo se pogovorili. OBS Šiška je obljubila sodelovanje pri financiranju komunalne ureditve terena.

Pomoč občine pred tremi leti je bila skromna in pretežni del bremena je padel na rame novo ustanovljenega stanovanjskega podjetja. S pametno razpodelitvijo sredstev je z zbranim denarjem uspelo napraviti utrjeno makadamsko mrežo poti med Djakovičevo in Obirsko ulico, s

tem pa omogočiti primeren dostop do otroškega vrtca in šole Hinka Smrekarja ter trgovskih lokalov na Djakovičevi cesti. V naslednjem letu smo makadamske poti asfaltirali, uredili razsvetljavo naselja in napravili velike površine zelenic. Teren je dobil podobo urejenega naselja. Čeprav so imeli nekateri občani tudi upravičene pripombe, je bilo mnenje večine, da je ureditev terena uspela. Za vsa dela je bilo

med 17. blokom in VVZ. Zanimivo je, da je to igrišče le malo koristilo. Običajno je bilo prazno, na zelenicah pa nastajajo nova igrišča.

Teren še ni dokončno urejen, zato še vedno in najbolj primanjkuje prostora, kjer bi se otroci lahko igrali. Za šolo HS so že zaorali buldožerji, da bi pripravili prostor za novi športni park. Z 52 milijoni starih dinarjev, kolikor jih je sedaj v ta namen na

Brezvestni stanovalci uničujejo urejene trate. Oh, te bližnjice!

potrošeno preko 150 milijonov starih dinarjev.

Pričakovati je bilo, da bomo tako težko pričakovano ureditev terena znali čuvati. Krajevna skupnost, prav tako pa tudi šola HS in VVZ so poskušali pri mladini vzbuditi pravičen odnos do opravljenega dela in družbene imovine. Kljub temu smo lahko že kmalu opazili, da se je zelo težko odreči starim navadam. Po pravkar ozelenelih površinah so se začele pojavljati razne bližnje poti. Čez zelenice ne samo da ljudje hodijo, temveč se tu in tam tudi vozijo, nanje nalagajo drva, odmetavajo razno nesnago itd. Predvsem pa naj opozorimo, da so na zelenicah pričela rasti različna otroška igrišča.

Razumljivo je, da zaradi pomanjkanja otroških igrišč ni bilo mogoče otrokom zabraniti, da se ne bi igrali na zelenicah. Da bi vsaj deloma omilili pomanjkanje igrišč, je bilo napravljeno miniaturno igrišče za igre z žogo

razpolago, bo verjetno mogoče že do drugega leta urediti vsaj glavno igrišče. Takrat bomo morda lahko bolj smelo pristopili tudi k nadaljnjemu povečanju zelenih površin v upanju, da bodo terenu v okras, ne pa v sramoto.

V prihodnjem letu je predvideno urejevanje okolice Goraždove ulice. V prihodnosti bo potrebno urediti Korotansko naselje, ki ga v tem času zaradi pomanjkanja sredstev ni bilo mogoče intenzivneje urejevati. Za ureditev okolice novozgrajenih zadružnih blokov bo potrebno spodbuditi OBS Šiška, da iz komunalnega prispevka, ki so ga stanovalci teh blokov plačali, dodeli ustrezna sredstva. Kot smo zvedeli, bodo tudi o tem razpravljali.

Skupaj delamo, skupaj živimo, zato še skupaj rešujemo probleme našega Litostrojskega naselja.

Naravo potrebujemo, zato jo spoštujemo in čuvajmo njeno lepoto.

K. A.

V avgustu sta odšla v pokoj Franc Blažin, žerjavovodja in Vincenc Vampelj, izpraznjevalec, oba iz livarne sive litine. Pri nas sta bila od leta 1947. Dolgo naj uživata zasluženi pokoj!

ČLOVEK IN DELO

Nasprotja sodobnosti

Klub prizadevanjem tehnikov, gospodarstvenikov in mednarodnih organizacij je današnji svet še vedno poln nasprotij, neskladnosti in komaj razumljivih razlik. Dve tretjini človeštva imata premalo hrane, v zahodni Evropi pa uničujejo na tisoče ton hrane, da se ne bi pokvarile cene skupnega evropskega trga. V Indiji ima lahko mlad inženirček no 12 služabnikov, ker je pač delovna sila skoro zastoj, v ZDA mora pa univerzitetni profesor sam prati avtomobil in posodo v kuhinji, ker je delovna sila predraga. Bogatini imajo malo otrok, reveži veliko, ali kot se je duhovito izrazil francoski ekonomist J. de Castro: »Miza siromaka je revna, njegova postelja pa bogata.« Ta pojav razlagajo s fiziološkimi faktorji, češ da je v prehrani reveža premalo proteina, pri čemer prihaja do motenj v delovanju jeter in se ne uničuje folikulin, kar dovede do

znatnega povečanja plodnosti. Vendar prav gotovo s tem pojav ni zadosti pojasnjen.

V nekaterih državah Azije bi bila zadosti četrtina skodelice riža, da bi se jim standard dvignil za 100 odstotkov, mi se pa razburjamo, ko ne moremo kupiti televizorja za mesečno plačo. V Afriki nosijo ženske po 24 opek na glavi do 20 km daleč, pri nas pa poštarji zahtevajo male avtomobile. V večini dežel se še vedno dela od ranega jutra do poznega mraka, v zahodni Evropi pa delavci stavkajo, da bi dosegli 40-urni delovni teden in tri tedne plačanega dopusta. V Franciji so pred 50 leti delali še po 190.000 ur na leto, sedaj le 90.000. Ameriški sindikati pa že govorijo o 32-urnem delovnem tednu.

Človeštvo postaja vedno zahtevnejše, vedno več potreb ima. Življenjski minimum se je v 200 letih povečal za šestkrat. Delavski razred Francije je vse do prve svetovne vojne zahteval brezplačen kruh. Razvitejša država bi si danes zlahka privoščile to uslugo, saj porabijo ljudje za sam kruh le 2 do 3 odstotke nacionalnega dohodka. Danes pa je kruh le »kruh« revnega človeka. Ljudje hočejo pestrejšo in bogatejšo hrano. Močnik in polenta sta se tudi pri nas umaknila v zgodovino in nemalo mestnih staršev toži, da njihovi otroci nočejo jesti niti več marmelade, masla, da se zmrdujejo nad tem in onim. Mi smo nekoč videli pomaranče samo na butaricah za cvetno nedeljo, danes se nekateri otroci igrajo z njimi kot z žogami. Snažilke v mestnih šolah najdemo v koših med odpadki cele grmade kruha, namazane s tem in onim.

Ljudje normalno ne kupujejo več mleka, kruha, krompirja, kot ga morejo pojesti. Človek ima samo ena usta. Zato pa kupimo več knjig, kot jih utegnemo prebrati, v omari ne visita samo vsakdanja in zakmašna obleka, za nakup avtomobila smo se pripravili globoko zadolžiti. Vse to dokazuje, da so primarne potrebe precej zasičene in da že se-

gamo široko po artiklih sekundarne vrste.

Ravno tako hitro naraščajo terciarne potrebe (usluge). Danes je družbi recimo potrebno 3 krat več zdravnikov, 6 krat več dentistov in 8 krat več šolnikov kot pred sto leti. Čim bogatejša je država, tem dražje so terciarne usluge in gospodinjstva pomočnica tudi pri nas postaja luksuz.

L. 1817 je prišlo v Angliji do krvavega upora, ko so delavci začeli protestirati proti uvedbi strojev v proizvodnjo, v strahu za svoja delovna mesta. Danes je to nepotrebno, ker se odpirajo vedno nova in nova delovna mesta v sekundarni in terciarni dejavnosti. Obrati današnjega Forda izdelajo dvakrat več avtomobilov kot nekdani, potrebujejo pa le desetino nekdane delovne sile. Povprečna rafinerija nafte, ki ima 800 delavcev, jih potrebuje po uvedbi avtomatizacije le še 12. Naraščajoča proizvodnja in zdravo gospodarstvo pa sproti posrka vso razpoložljivo delovno silo. V Franciji je pred 200 leti bilo potrebnih 200 delovnih ur za en kvintal žita, danes le 20 ur. V isti državi je mali avto leta 1905 veljal 25.000 delovnih ur, danes le 2.500, v ZDA pa celo le 700.

Temu ustrezno so se spreminjale tudi cene. V 50 letih se je cena električne energije v Franciji povečala za 27 krat, krompirja za 190 krat, britja pa kar za 530 krat. Seveda je tu vzrok tudi večkratna devalvacija franka. Poglejmo rajši to sorazmerje v luči dela. Za en kilovat električne energije je moral pred prvo vojno nekvalificiran delavec delati 2,1 ure, 50 let kasneje pa le še 0,13 ure, za krompir prej 22 ur, sedaj 13 ur, za britje je moral pa prej delati eno uro in sedaj eno uro. Britje je pač usluga, ki se ne da mehanizirati, saj brade ne moreš vreči v stroj za lupljenje krompirja.

Odveč je tudi ponavljati, da bo fizičnega dela vedno manj in da bo gospodarstvo razvitih držav zahtevalo vedno več visoko šolanih kadrov. V tovarni reakcijskih motorjev Douglas v ZDA že danes pride na enega delavca sedem inženirjev.

(po knjigi Jeana Fourastiera »Civilizacija prihodnosti«, priredil M. H.)

Na katerih delovnih mestih se zavarovalna doba šteje s povečanjem

Z novelo Temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju (Uradni list SFRJ, št. 17-68) so bile spremenjene določbe o zavarovalni dobi, ki se šteje s povečanjem, in predpisan postopek za ugotovitev delovnih mest, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem. V istem uradnem listu je objavljen tudi zakon o delovnih mestih, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem zaradi posebnih težkih dela in zaradi zdravju škodljivih vplivov. Na novo so zajeta tudi delovna mesta, na katerih zaradi narave in teže dela zavarovanec po določenih letih starosti ne more več opravljati svojega poklica.

Te spremembe so sprožile tudi pri nas vrsto vprašanj, predvsem pri delavcih, ki delajo v metalurških obratih, kjer je delo posebno težko in za zdravje škodljivo.

Zakon našteva delovna mesta, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem, istočasno pa jasno pove, da se za taka lahko štejejo le tista, na katerih:

1. v zvezi z opravljanjem dela na delovnem mestu znatneje delujejo na zdravstveno stanje in delovno zmoglost delavca škodljivi vplivi, ki jih ni mogoče izključiti s predpisanimi ukrepi za varstvo pri delu ali z drugimi za to primernimi ukrepi. Škodljivih vplivov na zdravstveno stanje in delovno zmoglost delavca ni mogoče izključiti, če škodljivi vplivi delujejo kljub temu, da so bili na zadevnih delovnih mestih uporabljeni vsi splošni in posebni varstveni ukrepi, ki jih določajo predpisi o delovnih razmerjih in o varstvu pri delu, kot tudi dru-

gi ukrepi, s katerimi jih je mogoče odpraviti ali zmanjšati;

2. opravljajo delavci delo na delovnem mestu v težkih in za zdravje škodljivih razmerah neposredno ob viru škodljivih vplivov v nepretrganem delovnem procesu;

3. dela na delovnem mestu v okoliščinah iz 1. in 2. točke isti delavec poln delovni čas, ki je za to delo določen. Pri tem velja za poln delovni čas tudi delovni čas, ki ne traja 42 ur na teden, če je za posamezna delovna mesta določen krajši delovni čas zaradi posebnih delovnih pogojev v skladu s predpisi o delovnih razmerjih.

Da se zavarovalna doba na posameznem delovnem mestu šteje s povečanjem, morajo biti izpolnjeni vsi navedeni pogoji in ne le en sam ali večina od njih.

Iz zakona o delovnih mestih, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem, bi prišla v poštev za naše razmere poglavja:

OSEBNA OCENA

Menim, da smo v nagrajevanju naredili velik korak naprej takrat, ko smo tudi za tako imenovane »režijce« (delavci, ki so nagrajevani po vloženem oziroma porabljenem času) dobili merila, s katerimi lahko vplivamo na višino gibljivega dela osebnega dohodka. Dosedanji način stimulacije za omenjeno kategorijo delavcev (režijski faktor) ni spodbujal posameznika k boljšemu delu, saj mu je bil gibljivi del tako rekoč zagotovljen. Postal mu je neločljivi del osebnega dohodka, ki ni bil v neposredni odvisnosti od vloženega truda in prizadevnosti. Z uvedbo osebne ocene gre v bistvu za to, da se razpoložljiva sredstva pravično porazdelijo. Dobremu delavcu nagrado, slabemu pa možnost, da si z uspešnejšim delom pridobi to pravico.

Za objektivnejše razlikovanje med dobrim in slabim delavcem je potrebna ustrezna metodologija — kriteriji, s katerimi razčlenimo delovanje posameznika na delovnem mestu. S tem se izognemo ocenjevanju delavca »na počez«.

Delavca bodo ocenjevali po naslednjih kriterijih:

poznavanje dela, kvaliteta dela, kvantiteta dela, iniciativa, odnos do odgovornosti, disciplina, odnos do nadrejenih, odnos do sodelavcev in odnos do strank.

S sistemom točkovanja ter na podlagi posebnega ključa se po izvršeni oceni določi, kakšna je udeležba posameznega delavca v gibljivem delu osebnega dohodka.

Veliko kritik je bilo izrečenih tudi na to, da nadrejeni nimajo možnosti nagraditi dobrega delavca, slabega pa, dokler ne pokaže zadovoljivih rezultatov, primerno kaznovati. Z uvedbo tega

sistema je dana tudi ta možnost. Opozoriti velja, da je ocenjevalec (delovodja, vodja oddelka itd.) naložena dokajšnja odgovornost. S pravičnim, nepristranskim in doslednim ocenjevanjem je upravičeno pričakovati dvig delovne storilnosti in dobre delovne odnose. V nasprotnem primeru pa sistem osebne ocene lahko postane dvorezen meč. Menim pa, da to ni v interesu ocenjevalcev, saj si bi na tak način bolj ali manj onemogočili svoje lastno delovanje. Instrument, ki naj bi to tendenco zbiral, pomeni možnost pritožbe delavca na pristojni samoupravni organ, ki nato postavi komisijo, ki ugotovi upravičenost oziroma neupravičenost pritožbe.

Menim, da je od vseh nas odvisno, v kolikšni meri bomo znali izkoristiti pozitivne lastnosti tega sistema. Prepričan sem, da je to v naši moči!

A. Stržinar

OBVESTILO

Pozivamo vse sodelavce, ki so bili zaposleni v nekdanjih podjetjih »Strojne tovarne in livarne« ter pri »Borštnarju«, in sicer na delovnih mestih:

- talilec
- čistilec ročni
- čistilec strojni
- formar (livar) ročni
- formar (livar) strojni
- izpraznjevalec
- ponvičar
- šamotar
- žerjavovodja pri livarski peči
- peskar

da se zglase v socialni službi kadrovske službe zaradi ureditve postopka za uveljavitev beneficiranja delovne dobe. Postopek je enak, kot je za priznanje pokojninske dobe.

Opozarjamo vse prizadete, da se nemudoma javijo, ker je rok za ureditev postopka zelo kratek in poteče z 31. 12. 1968. Upoštevati je treba, da ne more KS čakati na poslednji dan, ko poteče rok.

Teža, ki pritiska na delavca, ko ga masa peska podsuje, je zelo velika. Če hočemo telo povleči iz mase premikajočega se peska, je potrebna velika moč; poskus, da bi se človek sam izvlekel iz sipkega peska, se v večini primerov izjalovi, to pa zato, ker velik pritisk peska na stene človeškega telesa vleče telo navzdol. Če odpremo izpust peska, se pesek premika in odteče skozi odprtino in tako preneha pritisk peska na ponesrečenca. Tega pa lahko rešimo le takrat, če masa peska ni prevelika in če ponesrečenec ni bil predolgo zakopan.

Ko se telo človeka pogreza v pesek do vratu (1,6 m), nastane pritisk na telo 1700 kg/m³, pri kotu trenja 30°, v višini prsnega koša je ta pritisk 19—58 g/cm² in pritisk na nogi 74—230 g/cm². Če pa je telo v drsečem pesku, se ta pritisk zviša tudi do 380 g/cm². Da pa bi zasuti delavec v silosu še lahko dihal, pritisk ne sme biti večji od 100 g/cm².

Da bi izvlekli delavca iz peska, pri tem je kot 30° ali 35°, delavec pa je zasut do kolen, nam je potreba sila od 100 do 180 kg. Če pa je delavca zasulo do ramen, je potrebna sila 2100 do 4500 kg.

IŠA

mentacije bodo pritegnili tudi predstavnika metalurških obratov. Ko bo dokumentacija pripravljena, bodo pri pristojnem zavodu predlagali izvedbo postopka za ugotovitev dejanskega stanja na teh delovnih mestih. V tej komisiji bo sodeloval predstavnik podjetja, predstavnik službe socialnega zavarovanja in predstavnik občinskega upravnega organa, ki je pristojen za inspekcijo dela.

Glede na tako obsežno delo mora strokovna služba čimprej pripraviti o delovnih mestih in delavcih vse podatke, ki jih bo komisija potrebovala pri objektivni presoji pogojev za priznanje zavarovalne dobe s povečanimi štetjem.

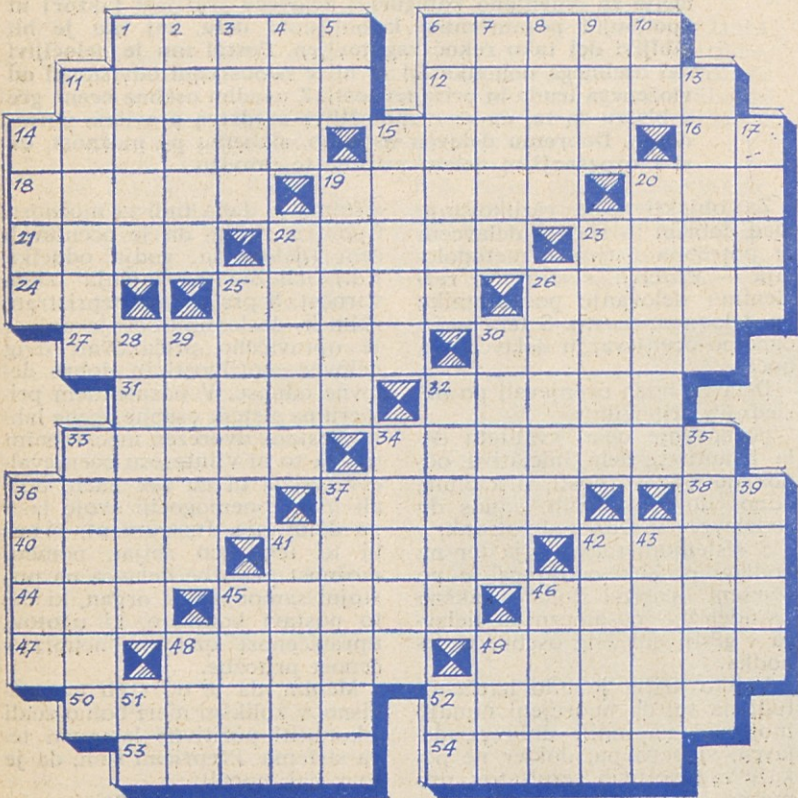
Trajanje dela na delovnih mestih, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem, bo mogoče ugotavljati le v skladu s podatki iz evidence, ki jo bodo morale delovne organizacije voditi o takih delovnih mestih in delavcih, ki na njih delajo, oziroma iz matične evidence o zavarovanih, ki jo bo vodila služba socialnega zavarovanja.

Toliko o osnovnih zahtevah za delo ob presoji delovnih mest, na katerih se zavarovalna doba šteje s povečanjem, prihodnjič pa vas bomo lahko že konkretno obvestili, na katerih delovnih mestih v Litostroju se bo zavarovalna doba štela s povečanjem.

K. M.

ZA RAZVEDRILLO

KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. nespametnež, 6. pristanišče v Jordaniji, 11. vrsta sodišča, 12. najnovejša vest, 14. potrošnja, 15. ljudski izraz za vrv, 16. egipčanski bog, 18. izbrana družba, 19. mesto v Siriji, 20. gostija, popivanje, 21. važno živilo, 22. borilnica, 23. del roke, 24. 3. in 15. črka abecede, 25. južni sadež, 26. glasbeni izraz za »tiho«, 27. grška antična pesnitev, 30. poštnina (tujka), 31. del

posteljnine, 32. čarovnica iz Odisseje, 33. del imena glav. mesta Etiopije, 34. nova elastična tkanina, 36. nedovoljena prilastitev, 37. katoliški verski obred, 38. oranje, 40. dram. delo A. I. Čehova, 41. pravoslavno moško ime, 42. medved, 44. tuje žensko ime, 45. kraj pri Logatcu, 46. matematični dvočlenik, 47. igralna karta, 48. gorjača, 49. golobica, (špansko) 50. cena, pristojbina, 52. povrtnina, 53. namestnik (cerkveni), 54. žensko ime.

NAVPIČNO: 1. moško ime, 2. muza ljubezenskega pesništva, 3. razdobje, 4. oče, 5. Karlovac, 6. del radijske napeljave, 7. naš namiznoteniški igralec, 8. del naziva slovenskega letalskega podjetja (AA), 9. samec pri goveji živini, 10. aktinij, 11. cepanica, 13. kraj v Italiji, 14. partizansko ime narodnega heroja Evgena Matejke, 15. šlapa, mevža, 17. reka v Italiji, 19. operni spev, 20. gora nad Rijeko, 22. drevored, 23. vrsta tekmovalstva, 25. človek, osebek, 26. samostanski vhod, 28. dostava, dobavitev, 29. zamisel, 30. pisemske pošiljke, 32. vstopnice, 33. cirkuški umetnik, 34. gora pri Sevnici, 35. svetopisemsko mesto pregrehe, 36. čaša, 37. ruski plemič, 39. glavno mesto evropske države (originalno), 41. rokodelski pomočnik (srbohrv.), 42. italijanski nogometni klub, 43. osnovna mera, 45. vzklik, 46. kraj v Istri, 48. najdragocenejša tekočina, 49. vrsta zelenjave, 51. vzklik bolečine, 52. silicij.

POSETNIČI

VID KRAGEL
TORIN

EDI H. ČRETNIK
TORIN

Oba prebivata v istem mestu in sta uslužbenca istega podjetja. Katero delovno mesto zasedata?

UGANKA NA ČRTICAH

- Fornezzi
- Prevoršek
- Kennedy
- Bardot
- Šubic
- Preradović
- Famose

Navedenim priimkom poišči ustrezna imena in jih vpiši na črtice. Začetnice imen, brane navpično, dajo naš proizvod.

ENAČBA

$$a + b + c = d$$

$$e + f + g = h$$

$$i + j + k = 20$$

Nadomesti črke v enačbi s številkami. Pravilna rešitev je odvisna od računske operacije, v kateri se števila vodoravno seštevajo, navpično pa odštevajo!

POPRAVEK

V prejšnji številki je v rebusu pomotoma izpadel znak, ki pomeni, da je treba zadnjo črko besede »vrata« izpustiti, tako da se pravilna rešitev glasi »BRATSTVO«.

Pregovori

Oko in prijatelja rani najmanjša stvar.

Etiopski

Pohlep je največji izvor bolečin.

Indijski

Ženski jezik je močnejši od samurajevega meča.

Japonski

Lepa ženska je kot školjka, le redkokdaj najdeš v njej biser.

Indonezijski

Dober konj, oster meč in zvesta žena — raj na zemlji.

Arabski

Modrec ve, da ne more premagati puščave.

Arabski

Karkoli delaš, delaj preudarno, in misli na konec.

Latinski

Sila silo le s silo užene.

Latinski

Dan se pozna po jutru.

Srbski

Z enim samim novčičem v žepu ne moreš kupiti kraljestva.

Nemški

Bogastvo mladine je navdušenje, bogastvo starejših pa modrost.

Angleški

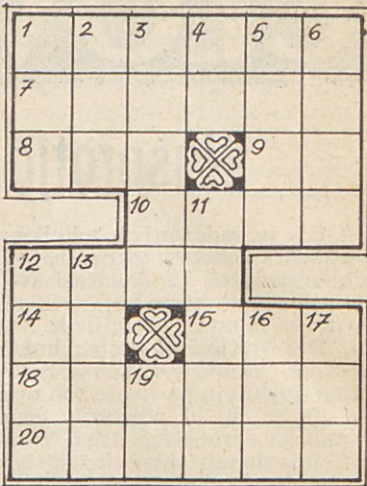
Denar dela denar, uboštvo pa uboštvo.

Angleški

Miš pač ne more in ne sme verjeti mački.

Irski

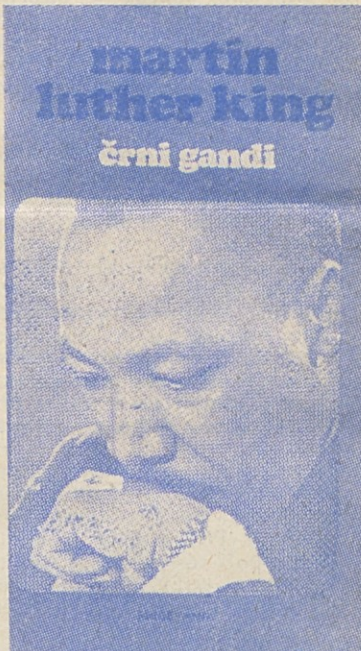
MALA KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. kuhinjska posoda, 7. vratar, 8. avtomobilska oznaka Islanda, 9. povratno osebni zaimek, 10. ženska v pozni dobi, 13. tovarna likerjev v Ljubljani, 14. slano pecivo, 16. enaka samoglasnika, 17. skrajšano ameriško moško ime, 18. mrtvaški oder, 21. derivat nafte.

NAVPIČNO: 1. akt, 2. država v srednji Ameriki, 3. kratica za lastnoročno, 4. latinski veznik, 5. zbirka gramofonskih plošč, 6. površina, 11. angleško pivo, 12. kratica humane organizacije v Sloveniji, 14. glas piščalke, 15. luka na jugu arabskega polotoka, 19. gora v Švici, 20. kratica za ljudsko republiko.

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA

Nasilna smrt velikega črnškega voditelja Martina Luthra Kinga je pretresla svet.

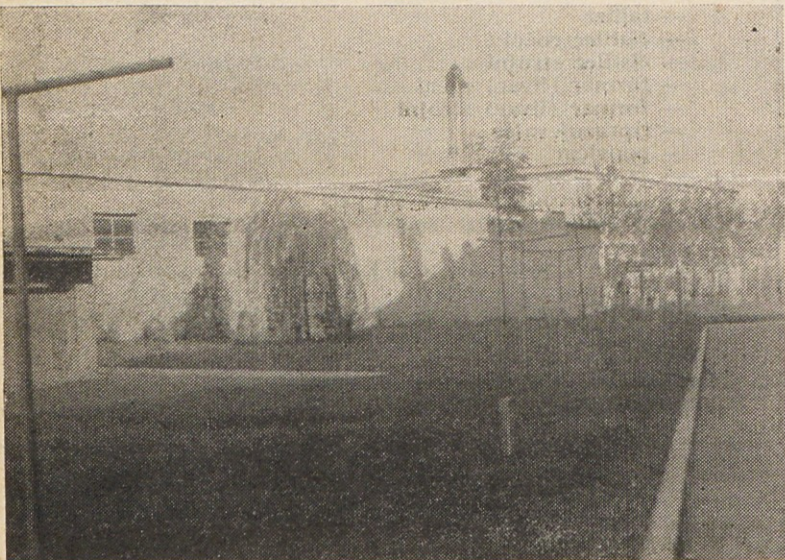
V drobnih knjižici

MARTIN LUTHER KING — ČRNI GANDI

spoznamo življenjsko pot velikega borca za črnske pravice. Knjižico sestavljajo odlomki iz Kingovih del, govorov in pism, ki nam govorijo o vztrajnih naporih Martina Luthra Kinga, da bi ostal zvest svojemu prepričanju in veri, da je »nenasilje« najboljši učinkovita politika.

Knjižica stane 4.— din. Kupite jo lahko v vseh knjigarnah, kioskih in samopostrežnih trgovinah.

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogi) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni urednik dr. Branko Vrčon — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Eštera Lampič — Tel. uredništva 313-511 (h. c.), telefon glavnega urednika 580, odgovornega 415 — Cena posameznih številki v prodaji 50 din — Poštnina plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru.

Letos urejena trata, ki je prinesla svežino med sive zidove

Gyorgy Feldes

Vzgoja kadrov

— Pravim vam, dragi kolega, da v znanstvenem svetu ne spoštujejo zaman šefa Kazalija. Čudovito vzgaja kadre. Nikoli mu ni žal ne časa ne napora za ustvarjalne razgovore z mladimi, talentiranimi sodelavci.

— Šef Kazali zares rad razpravlja s svojimi sodelavci, samo nekaj je, oni z njim neradi diskutirajo.

— Motite se, dragi kolega. Poznam njegovega najboljšega učenca Karla Nergača, ki se skoraj po ves dan živahno pogovarja s svojim šefom.

— Točno. Nergač pred štirimi leti v mnogočem ni soglašal s svojim šefom.

— Torej vidite!

— Toda dokler se je Nergač prepiral, mu nikoli niso povišali plače. Ni dobil premije, niti ni šel na službeno potovanje v inozemstvo.

— Kaj pa drugi, tisti, ki se niso prepirali?

— O, ti se niso pritoževali. Prvi je dobil premijo, drugi povišanje plače, tretji je šel na službeno potovanje v inozemstvo, itd.

— Mogoče pa šef v ognju polemike ni imel časa niti pomisliti, kako bi Nergača nagradil za njegovo delo.

— Do tega je prišel tudi Nergač.

— Se ne prepira več?

— Ne toliko kot prej. Po daljših duševnih mukah je nehal z vsakodnevnimi prepiri. Šefu je nasprotoval samo še vsak drugi dan.

— Pravzaprav je ta Nergač čudaki.

— Tudi šef Kazali je čuden. Čez mesec dni je Nergač napredoval in razumljivo, tudi plačo so mu povišali.

— Vendarle imam prav. Šef čudovito vzgaja kadre.

— To je potem tudi Nergač priznal. Čez dva meseca se je prepiral samo še dvakrat na teden.

— To je res velik napredek.

— Čez mesec dni ga je šef zaradi izpolnjevanja poslal na daljšo potovanje v inozemstvo.

— Saj sem vam pravil, da je šef Kazali čudovit človek.

— Ko se je Nergač vrnil s potovanja, se sploh ni več prepiral s šefom. V vsem je soglašal z njim. Njuni pogledi, mišljenja in znanstvene zamisli so sedaj popolnoma enake.

— To je najboljši dokaz, kako naš šef čudovito vzgaja kadre.

(Prev. E. L.)

Izbrane misli

Govoriti pametno je težko, molčati pametno pa je še težje.
Bodenstedt

Največje lepote ne more slikar nikoli upodobiti.

Bacon

Človek je samo vsota svojih dobrih in slabih del.

Hegel

Obujati spomine je isto kot loviti veter.

Gogolj

Kdor hoče druge vzgajati, mora biti nad drugimi.

Emerson

Čim več človek potuje, tem manj ima predsodkov.

Goldoni

Hoteti jutri, pomeni, ne hoteti. Seneka

Zgodovine ne moremo videti, tako kot ne moremo videti, kako raste trava.

Pasternak

Humor ni dar duha, pač pa dar srca.

Borne

Da bi bili svobodni, smo prostovoljni sužnji zakonov.

Cicero

Nikdar ne dovoli jeziku, da bi prehiteval misli.

Hilton

Zabloda je tem bolj nevarna, čim več resnice je v njej.

Amiel

Politika je umetnost, kako dvigniti prah tudi potem, ko se je že polegel.

Marsac

Vse srečne družine so si podobne ena drugi, vse nesrečne pa tudi, toda vsaka na svoj način.

Tolstoj

Hrepenenje povzroči, da vse cveti, občutek lastnine pa, da vse uvene.

Proust

Sreča je vsepovsod, gre le za to, da jo znamo izluščiti.

Konfucij

Dobro razpoloženje je največja sreča v življenju.

Renan